

- Bachelorscriptie Nationale Politiek -

Docent: Dr. T.P. Louwense

Inleverdatum: 17 juni 2013

Studie: Politieke Wetenschappen

Deelthema: Nationale politiek

Student: Julie-Jet Bakker

Studentnr: s0904422

De Eerste Kamer: “La ménagerie du Rutte”?

- Een onderzoek naar de verandering in de argumentatie binnen de besluitvorming van de Senaat bij
variëaties in de samenstelling in de Eerste Kamer -

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	4
2. Literatuuroverzicht.....	7
3. Theoretisch kader	9
4. Methoden	11
Paragraaf 4.1 - Onderzoeksdesign.....	11
Paragraaf 4.2 - Casusselectie.....	11
Paragraaf 4.3 - Methoden van dataverzameling.....	15
Paragraaf 4.4 - Operationalisatie van concepten.....	16
Paragraaf 4.5 – Methoden van data-analyse	19
5. Resultaten	21
Paragraaf 5.1 - Algemeen overzicht	21
Paragraaf 5.2 - De invloed van de meerderheid/minderheid situatie van de kabinetspartijen in de Senaat op de gebruikte argumentatie	25
Paragraaf 5.3 – De invloed van de politieke kleur van het kabinet op de gebruikte argumentatie	29
Paragraaf 5.4 – De invloed van het behoren tot een kabinetspartij op de gebruikte argumentatie	33
Paragraaf 5.5 – De invloed van het kabinet op de gebruikte argumentatie	37
6. Discussie & Conclusie	44
7. Literatuurverwijzingen	47
Appendix A – Lijst met geraadpleegde handelingen van de Eerste Kamer.....	49
Appendix B – Uitgebreide versie van tabel 4.1 met officiële titels van de geselecteerde wetsvoorstellen.....	50

1. INLEIDING

Sinds de Grondwetwijziging van 1815 bestaat de Nederlandse Staten Generaal uit twee Kamers. De Zuidelijke Nederlanden, dat direct pleitte voor een dergelijk bicameraal systeem, deed dit om de adel een plek te bieden in het bestuur. Al snel werd deze Eerste Kamer de “Ménagerie du Roi” genoemd: de “Dierentuin van de Koning”. Dit naar aanleiding van het feit dat Willem I met name kennissen van zichzelf in deze Eerste Kamer plaatste, die vooral naar de wensen van de Koning luisterden (Vliegthart & van Raak, 2011: 35).

Sindsdien is de Senaat meerdere keren onderwerp van discussie gebleken. De afgelopen tijd is deze discussie weer in alle hevigheid opgelaaid, met als hoofdvraag wat nu de precieze rol van de Eerste Kamer dient te zijn. Zo werd op zaterdagavond 23 maart 2013 een deel van deze discussie gevoerd met een van de Senatoren van de PvdA, Marleen Barth, te gast in het actualiteitenprogramma Nieuwsuur¹. Aan haar werd gevraagd of tijdens de formatie van Rutte II, de minderheid in de Eerste Kamer door de coalitie wellicht over het hoofd was gezien bij het sluiten van het regeerakkoord. Barth quotee hierop Diederik Samsom, en stelt dat juist dit gegeven “*ons aanzet tot het voeren van de beste politiek die wij in huis hebben, want we moeten dus op zoek naar breed draagvlak, zowel in de samenleving als in de politiek*”.

Maar is dit zoeken naar een breed draagvlak een positieve bijkomstigheid, of blijkt het toch ook pure noodzaak? Zonder een meerderheid én een breed draagvlak in de Eerste Kamer zou het wetgevende proces immers het gevaar lopen om vertraagd te worden. En wat is de verdere invloed van het “zoeken naar breed draagvlak” binnen de politiek? Wordt de Senaat op die manier niet een té politiek orgaan en zo een “Ménagerie du Rutte”? Hierop stelt Barth: “*Hier moet ik altijd om glimlachen. (...) De Eerste Kamer is altijd een politiek orgaan geweest. Senatoren zitten er namens een partij en dat is volkomen helder voor iedereen. Je hebt idealen die je wilt uitdragen.*”

Een dag na dit interview met Barth zat Roger van Boxtel, de fractievoorzitter van de partij D66 in de Eerste Kamer, letterlijk en figuurlijk “Oog in oog” met Sven Kockelmann, tijdens het gelijknamige

¹ Marleen Barth in de uitzending van “Nieuwsuur” van zaterdag 23 maart 2013, 22:00.

televisieprogramma². In dit programma werd van Boxtel stevig aan de tand gevoeld over de situatie rondom de minderheid van de regeringspartijen in de Eerste Kamer. Gesproken werd zelfs over het aanvullen van de coalitie met één of twee partijen om deze minderheid op te vullen, nu een meerderheid van de kabinetspartijen niet aanwezig is in de Senaat. Van Boxtel bepleitte dit geen onverstandig besluit te vinden: *“Ik denk wel dat het verstandig is, omdat dit kabinet vier jaar moet blijven zitten: er is rust nodig in bestuurlijk Nederland en daarmee ook genoeg draagvlak.”*

Later, half april van dit jaar, lokt Halbe Zijlstra, VVD-fractie leider binnen de Tweede Kamer, veel kritische opmerkingen van Eerste Kamerleden uit, met zijn uitspraak dat volgens de Eerste Kamer beter kan worden afgeschaft, nu het een té politiek orgaan is geworden. Op de site Telegraaf.nl³ stelt hij het als volgt: *“Als de Eerste Kamer het politieke primaat van de Tweede Kamer continu gaat ondermijnen, dan krijg je een dubbeling van rollen. Dan heeft de Eerste Kamer geen toegevoegde waarde.”* Veel Senatoren uit de Eerste Kamer reageerden oordelend over deze uitlating, en de verhouding tussen beide kamers werd nogmaals op scherp gezet.

Hoewel de rol en daarmee het functioneren van de Eerste Kamer maatschappelijk dikwijls onder vuur ligt, zal dit onderzoek geen normatief antwoord bieden op de vraag wat de rol van de Eerste Kamer binnen Nederland zou moeten zijn. Dit onderzoek zal echter wél onder andere worden gericht op de vraag in hoeverre de uitvoering van deze rol door de Eerste Kamer is veranderd, nu de kabinetspartijen geen meerderheid in de Eerste Kamer hebben. Het kan op deze manier een zinvolle bijdrage leveren aan de discussie, die zowel maatschappelijk als politiek veelal gevoerd wordt.

Door een duidelijk overzicht te bieden van de gevolgen van een afwijkende situering binnen de Senaat, zoals dat van een minderheid van de kabinetspartijen, op de besluitvorming van deze Kamer, kan met meer kennis een antwoord worden gegeven op relevante en actuele vragen. Zo kan er met de wetenschap van de gevolgen van verschillende situaties binnen de Senaat, een meer accuraat antwoord worden

² Roger van Boxtel in de uitzending van “Oog in Oog” van zondag 24 maart 2013, 23:35.

³ Telegraaf.nl. 2013. “Senaat met grillen liever afschaffen” – 19 april.

geboden op bijvoorbeeld de vraag of er tijdens de kabinetsformatie rekening zou moeten worden gehouden met het aantal zetels van de partijen in de Eerste Kamer.

Dit onderzoek zal de invloed van verschillende omstandigheden binnen de Eerste Kamer op de argumentatie tijdens de besluitvorming analyseren. Hierbij zal de nadruk liggen op de huidige situatie, de minderheid van de kabinetspartijen in de Eerste Kamer. Deze, en andere invloeden zullen worden gemeten aan de hand van een analyse van de gebruikte argumentatie door de Senatoren in de beoordelingen van de wetsvoorstellen. De onderzoeksvraag van dit onderzoek luidt als volgt:

Hebben veranderingen in de samenstelling van de Eerste Kamer, zoals dat van een minderheid van de Kabinetspartijen, invloed op de gebruikte argumentatie bij de besluitvorming binnen de Eerste Kamer?

2. LITERATUUROVERZICHT

De Nederlandse Eerste Kamer wordt vaak aangeduid als “Chambre de Réflexion”. Het bestuursorgaan kent dit synoniem, omdat het wordt gezien als de laatste toets voor de wetten die al door de Tweede Kamer zijn aangenomen. De Nederlandse Eerste Kamer mag deze wetten nogmaals goed onder de loep nemen, alvorens deze dan wel aan te nemen, dan wel te verwerpen. Dit laatste is een zwaar machtsmiddel van de Eerste Kamer, aangezien de Eerste Kamer alleen de macht heeft het gehele wetsvoorstel aan te nemen, of te verwerpen (Bovend’ Eert & Kummeling, 2004: 29). Dit kan tot (zeldzame) botsingen leiden tussen de beide Kamers, waarbij er een verschil kan ontstaan in de consensus van de Eerste Kamer en van de Tweede Kamer.

Nagtzaam (2012) heeft een onderzoek gedaan naar het verschil in argumentatie tussen de twee Kamers, wanneer de Kamers in deze situatie komen waarin er een verschil bestaat tussen de Eerste en Tweede Kamer. Uit dit onderzoek kan de conclusie worden getrokken dat de Eerste Kamer zich in de onderzochte periode een enkele keer politiek opstelt, maar dat bovenal de wetstechnische aspecten voor een verschil in uitkomst tussen de Eerste en Tweede Kamer zorgen. De Eerste Kamer kan volgens Nagtzaam dus met recht een *Chambre de réflexion* worden genoemd (2012, 17). In dit onderzoek is echter niet het verschil in het debat tussen de situatie van een meerderheid- en van een minderheid van kabinetspartijen binnen de Senaat meegenomen. Het heeft zich vooral gericht op het verschil tussen de argumentatie van de besluitvorming tussen de twee Kamers. Het onderhavige onderzoek zal zich in het bijzonder richten op het verschil in de argumentatie van de besluitvorming, over een langere periode en onder verschillende omstandigheden, uitsluitend binnen de Eerste Kamer.

Er zullen in dit onderzoek vier invloeden worden getest die mogelijkwijs voor een verandering in de argumentatie tijdens de besluitvorming kunnen zorgen. Deze vier mogelijke invloeden betreffen: het zittende kabinet, het behoren tot een kabinetspartij, de politieke kleur van het kabinet en het feit of het zittende kabinet over een meerderheid van zetels in de Eerste Kamer beschikt. Deze laatste mogelijke invloed zal in dit onderzoek centraal staan.

Naar de situatie en invloed van een minderheid van de kabinetspartijen binnen de Nederlandse Eerste Kamer is nog niet veel onderzoek verricht. Wel heeft Hylarides (2012) het eerste kabinet Rutte, waarbij er

de uitzonderlijke situatie van een minderheid van de kabinetspartijen in de Eerste Kamer ontstond, uitvoerig geanalyseerd en beschreven. In dit artikel wordt de formatie van het kabinet beschreven en de moeilijkheden waar dit minderheidskabinet met gedoogsteun van de Partij voor de Vrijheid mee te maken heeft gekregen. Dit artikel van Hylarides beslaat echter niet de gehele kabinetsperiode van Rutte I, en gaat verder ook niet in op de situatie en de argumentatie binnen de Eerste Kamer. Hiermee betreft het vooral een beschouwing van de besluitvorming in de Tweede Kamer en het verloop van de formatie van het kabinet, en bevat het geen uiteenzetting over een eventuele verandering van de argumentatie binnen de Eerste Kamer.

Ook in de internationale literatuur wordt niet veel geschreven over de invloed van de samenstelling van de Senaat op het functioneren van de Senaat. Wel wordt gewezen op de invloed van het bicameralisme als geheel. Bottom et al. (2000) hebben deze invloed van een bicameraal systeem geanalyseerd door middel van een experimenteel onderzoek met respondenten. Veertig groepen, bestaande uit zes respondenten werden hierbij gevormd en deze groepen zijn vervolgens opgedeeld over vier verschillende opdrachten. Driekwart van de respondentengroepen moest een besluit nemen met behulp van twee verschillende “kamers” binnen de groep, waardoor er gesproken kon worden van bicameralisme binnen deze respondentengroepen. In elk van de “kamers” bevonden zich drie personen (2000: 523). De respondenten in de overige groepen dienden ter controle; binnen deze groepen was er sprake van een unicameraal systeem waarin tot een meerderheidsbesluit diende te worden gekomen (2000: 523). Bottom et al. (2000) kwamen hierbij tot de conclusie dat de aanwezigheid van een bicameraal systeem binnen de groep, zorgde voor een toename van de stabiliteit in het systeem en in de besluitvorming (2000: 536). Gesteld kan worden dat het Nederlandse bicameralisme dus kan zorgen voor meer stabiliteit binnen het functioneren van het systeem. Echter kan er ook met deze resultaten nog niets gezegd worden over de invloed van de samenstelling van de verschillende gedeeltes binnen een dergelijk bicameraal systeem.

3. THEORETISCH KADER

Het terugkerende hoofdonderwerp van de huidige discussies omtrent het functioneren en het bestaan van de Eerste Kamer, zeker nu er geen meerderheid kan worden gevormd door de regeringspartijen in de Senaat, blijft de basis waarop zij hun oordeel vormen. Het grote twistpunt hierbij is de vraag of Senatoren in de Eerste Kamer een besluit mogen nemen aan de hand van politieke argumentatie: mogen Senatoren wel beoordelen met (partij) politieke idealen in het achterhoofd? Door het feit dat de Nederlandse Eerste Kamer wordt aangeduid als de “Chambre de Réflexion”, heerst hoofdzakelijk de opvatting dat zij de wetten voor de laatste maal slechts toetsen op staatsrechtelijke aspecten: de uitvoerbaarheid van de wet en het feit of de wet strookt met andere bestaande wetten.

In de Grondwet van het Koninkrijk der Nederlanden staat formeel niets geschreven over in hoeverre de rol van de Eerste Kamer ofwel politiek moet zijn, ofwel puur staatsrechtelijk⁴. Wel wordt beschreven dat de leden in de Kamers “zonder last” stemmen, dat wil zeggen, dat anderen geen opdracht kunnen geven om op een bepaalde manier te stemmen. Omdat de Senatoren wel behoren tot een politieke partij, mogen de Eerste Kamerleden echter wel het oordeel van anderen, bijvoorbeeld dat van die eigen partij laten meewegen (Bovend’ Eert & Kummeling, 2004: 107-108). Vanuit Grondwettelijk oogpunt valt de Senaat dus feitelijk niets te verwijten wanneer zij besluiten nemen die vooral zijn gegrond op politieke argumentatie.

In dit onderzoek wordt het gebruik van deze ofwel politieke, ofwel staatsrechtelijke argumentatie vergeleken. Verwacht wordt dat de situatie van een minderheid in de Eerste Kamer van de kabinetspartijen, van invloed zal zijn op de politieke argumentatie tijdens de besluitvorming van de Eerste Kamer. Dit betreft dan ook de belangrijkste hypothese van dit onderzoek. Een van de redenen voor deze gestelde hypothese is het feit dat er ten tijde van een minderheid van het kabinet in de Eerste Kamer, meer “deals” gesloten moeten worden tussen kabinetspartijen en oppositiepartijen, aangezien de

⁴ Hoofdstuk 3 van de Nederlandse Grondwet, via parlement.com

kabinetspartijen die steun hard nodig hebben om hun regeringsplannen door de Eerste Kamer te krijgen. Zo stelt Paul Boven'Eert, hoogleraar staatsrecht, op 22 maart op Volkskrant.nl⁵.

Voor Boven'Eert ligt het voor de hand dat het kabinet vooraf in overleg met bepaalde Eerste Kamerfracties steun zoekt voor de voorstellen in de Senaat, en op die manier een meerderheidssteun realiseert. De Eerste Kamer heeft zelf geen recht op amendement, en kan wetten dus alleen geheel aannemen of afkeuren⁶. Door vooraf overleg te plegen kan het kabinet zo nodig door concessies te doen in de Eerste Kamer, via aanpassing van wetsvoorstellen de wetten er wél doorkrijgen. Dit, volgens Bovend'Eert, omdat de Tweede Kamer nu *“eenmaal het politieke primaat heeft en de Eerste Kamer in de praktijk een beperkte functie heeft als heroverwegingskamer.”* Op deze manier bestaat er een kans dat er tijdens de behandelingen meer gebruik zal worden gemaakt van de politieke argumentatie.

Het zou echter kunnen dat de uitgesproken argumentatie tijdens de behandeling van wetsvoorstellen, niet noodzakelijkerwijs compleet transparant hoeft te zijn. De achterliggende motivatie van de Senatoren worden niet noodzakelijkerwijs altijd gereflecteerd. Veel van de argumentatie dat wordt gebruikt zou in feite een politiek strategische beslissing kunnen zijn geweest, waarbij vooraf overleg is geweest tussen de fracties en het kabinet. De gebruikte argumentatie tijdens het debat hoeft dus niet de uiteindelijke besluitvorming te weerspiegelen. Dit moet tijdens het onderzoek en de interpretatie van de resultaten steeds worden bedacht.

Voor de andere drie mogelijke invloeden op het gebruik van de argumentatie zijn bewust geen duidelijke hypothesen gesteld. Omdat hier geen duidelijke theorievorming als basis kan dienen, zal tijdens de analyse en de interpretatie van de resultaten gebruik worden gemaakt van de zogenaamde nulhypothesen: namelijk dat de variabelen statistisch onafhankelijk van elkaar zijn en er geen statistisch verband tussen bestaat (de Vocht, 2011: 150).

⁵ Volkskrant.nl. 2013. “Het kabinet moet deals sluiten met de Eerste Kamer” 22 maart.

⁶ EersteKamer.nl. “Taken en positie Eerste Kamer”

4. METHODEN

Paragraaf 4.1 - Onderzoeksdesign

In dit onderzoek is het debat tijdens de besluitvorming van de Eerste Kamer bestudeerd, op basis van de openbare handelingen van de Eerste Kamer. Deze besluitvorming is geanalyseerd door de argumentatie en motieven van de Senatoren om wetsvoorstellen dan wel aan te nemen, dan wel te verwerpen, te vergelijken van vier verschillende kabinetsperiodes. Van iedere kabinetsperiode is zowel één aangenomen wetsvoorstel geanalyseerd, als één afgekeurd wetsvoorstel, om te voorkomen dat het eventuele verschil in de resultaten is ontstaan door het verschil in uitkomst. Door uit elk kabinet van een wetsvoorstel te selecteren met de twee verschillende uitslagen, wordt hier rekening mee gehouden en ontstaat hier een balans.

Dit design is gekozen om het verschil te kunnen bestuderen in de besluitvorming tijdens verschillende situaties binnen de Senaat, zoals die van een meerderheid en die van een minderheid van het kabinet in de Eerste Kamer. Hiermee kan dit onderzoek als een *comparative case study* worden gezien (Gerring, 2008: 295). Door de vier verschillende kabinetten te vergelijken kan worden getest of het daadwerkelijk het geval is dat de argumentatie van de besluitvorming binnen de Eerste Kamer verandert wanneer de politieke situatie binnen de Senaat varieert.

Paragraaf 4.2 - Casusselectie

Het Nederlandse Parlement is als casus voor dit onderzoek gekozen. Ten eerste is er recentelijk niet veel onderzoek gedaan naar de verandering in de argumentatie van de Senatoren in de Eerste Kamer van Nederland, en ten tweede is Nederland een interessante casus omdat de inrichting van het Nederlandse Parlement, en dan met name de rol van de Eerste Kamer, de afgelopen tijd weer volop in de belangstelling én ter discussie heeft gestaan.

Binnen de casus Nederland is, zoals eerder gesteld, een *comparative case study* mogelijk. Dit op basis van de verschillende kabinetten die met elkaar vergeleken kunnen worden. Hierbij kan de methode worden gebruikt van een *most similar design* (Gerring, 2008: 295). Deze methode wordt in dit onderzoek gebruikt

omdat binnen hetzelfde land de vier kabinetten zijn geselecteerd die, naast het feit dat ze een zo gelijk mogelijke politieke kleur hebben, bovendien alle vier in de afgelopen tien jaar hebben plaatsgevonden

De nadruk van dit onderzoek ligt op het verschil in de gebruikte argumentatie tijdens zowel een meerderheid als een minderheid van de Kabinetspartijen in de Eerste Kamer. Bij de keuze van de kabinetten heeft dit een hoofdrol gespeeld: het geval van een minderheid van de kabinetspartijen in de Eerste Kamer recentelijk twee keer is voorgekomen, namelijk bij het kabinet Rutte I en het kabinet Rutte II. Deze kabinetten vielen dus vanzelfsprekend binnen de selectie. Hiernaast is gekozen voor de kabinetten Balkenende II en Balkenende IV, aangezien deze beiden kabinetten redelijk recent hebben geregeerd, en hierbij komt ook dat deze kabinetten beiden een aanzienlijke regeerperiode hebben gekend en dus een brede keuzemogelijkheid boden wat betreft de wetsvoorstellen (respectievelijk 1137 en 1330 dagen⁷).

Hiernaast heeft de mogelijkheid om de invloed van politieke kleur van de kabinetten te controleren geleid tot deze selectie. Balkenende II en Rutte I kunnen beiden rechts op de politieke links-rechtsschaal worden geplaatst. Balkenende IV en Rutte II passen meer in het centrum van het politieke spectrum. Door deze tweedeling in de politieke kleur van de kabinetten is het mogelijk om niet alleen te kijken naar de invloed van de bezetting van de Eerste Kamer, maar is het ook mogelijk om te analyseren of de politieke kleur van het huidige kabinet van effect is op de argumentatie dat wordt gebruikt bij de beoordeling van een wetsvoorstel in de Eerste Kamer. Dit maakt het schematisch overzicht als volgt:

Tabel 4.1: Casusselectie van de te analyseren kabinetsperioden

		Meerderheid van de Kabinetspartijen?	
		Ja	Nee
	Rechts	Balkenende II	Rutte I
<u>Politieke kleur</u>	Centrum	Balkenende IV	Rutte II

⁷ Wikipedia. 2013. "Nederlandse kabinetten sinds de Tweede Wereldoorlog". 8 Maart.

Uit de regeerperiodes van alle vier de geselecteerde kabinetten zijn de handelingen van twee wetsvoorstellen geanalyseerd: van zowel een wet die is afgekeurd door de Eerste Kamer, als een wet die is aangenomen door de Eerste Kamer. Van het kabinet Rutte II is op het moment van schrijven en analyse nog geen wet afgekeurd in de Eerste Kamer, dus van deze periode zijn er twee aangenomen wetsvoorstellen bestudeerd. In eerste instantie werd getracht om de wetsvoorstellen zo veel mogelijk van één beleidsterrein te selecteren. Na bestudering van de mogelijke te selecteren wetsvoorstellen bleek dit echter niet mogelijk. Uiteindelijk is wat betreft de onderwerpen van de wetsvoorstellen de keuze gemaakt om zo “algemeen” mogelijke wetsvoorstellen te selecteren, in plaats van wetsvoorstellen met een zeer politiek, technisch of grondwettelijk karakter. Dit om te voorkomen dat zich vanzelfsprekend een meerderheid zou vormen in een van de argumentatiecategorieën. Hiernaast zijn echter nog wel volgende criteria gesteld bij de selectie van de wetsvoorstellen, die vooral op de vorm van de wetsvoorstellen en het hierop volgende debat zijn gericht:

- a. Nouvelles zijn uitgesloten van de selectie van wetsvoorstellen. Nouvelles zijn de zogenaamde “bijzondere wijzigingsvoorstellen”, die worden toegevoegd aan andere bestaande wetsvoorstellen, en die deze bestaande wetsvoorstellen moeten verbeteren of slechts aanvullen⁸. Deze nouvelles worden gebruikt wanneer de Eerste Kamer niet akkoord gaat met het eerste, aanvankelijke wetsvoorstel. In een dergelijk geval kan bij de verantwoordelijke bewindspersoon door de Eerste Kamer worden aangedrongen op een novelle, en zo kunnen er op die manier wijzigingen of aanvullingen aan het oorspronkelijke wetsvoorstel worden toegevoegd (Bovend’ Eert & Kummeling, 2004: 29). Deze nouvelles zijn dus niet meegenomen in de selectie van wetsvoorstellen, omdat het een complementair gedeelte van een oorspronkelijke wet betreft.
- b. Wetsvoorstellen die door de Eerste Kamer als hamerstuk zijn afgedaan zijn ook niet meegenomen in de selectie van de wetsvoorstellen. Wanneer de Eerste Kamer een wetsvoorstel als hamerstuk afdoet, is er geen Senator die over het wetsvoorstel een debat wenst te voeren en verder geen opmerkingen heeft. Ook vindt er dan geen stemming plaats maar wordt het wetsvoorstel direct

⁸ EersteKamer.nl. “Nouvelle”.

aangenomen⁹. Omdat dit onderzoek juist over de argumentatie tijdens het debat in de Eerste Kamer gaat, zijn hamerstukken niet meegenomen in de selectie.

- c. Ook niet meegenomen in de selectie zijn de wetsvoorstellen die met algemene stemmen zijn verworpen of aangenomen. De gebruikte argumentatie door de Senatoren kan het beste worden geanalyseerd in het geval van een breed gevoerd debat tussen zo veel mogelijk partijen waarbij er tegenstrijdige opinies bestaan. Logischerwijs is dus getracht wetsvoorstellen te selecteren waarbij de fracties van de Senaat verdeeld waren over het politieke lot van de wetsvoorstellen.
- d. Het debat over het te selecteren wetsvoorstel in de Eerste Kamer moet binnen de periode van het geselecteerde kabinet vallen. Debatten over wetsvoorstellen van een van de geselecteerde kabinetten, die pas ná het ontslag van het betreffende kabinet gevoerd werden, zijn dus uitgesloten van de selectie. Wel zijn de wetsvoorstellen die nog voortkwamen uit een eerder kabinet meegenomen in de selectie. Het criteria hierbij betreft dus dat het feitelijke debat tijdens de geselecteerde kabinetsperiode moet vallen, niet de wezenlijke indiening van het wetsvoorstel.

Uiteindelijk hebben deze criteria tot de selectie van de volgende wetsvoorstellen geleid (Zie Appendix B voor de tabel met de officiële, volledige titels en een korte samenvatting van de wetsvoorstellen):

Tabel 4.2: Casusselectie van de te analyseren wetsvoorstellen

Balkenende II: Aangenomen: Wijziging van de Vreemdelingenwet 2000 betreffende minimumnormen voor het verlenen van tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden.

Verworpen: Wijziging van titel 7.10 (arbeidsovereenkomst) van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot het concurrentiebeding – 28.167

⁹ EersteKamer.nl. “Hamerstuk”

Balkenende IV: Aangenomen: Wijziging van het Wetboek van Strafrecht en enige andere wetten in verband met de wijziging van de vervroegde invrijheidstelling in een voorwaardelijke invrijheidstelling – 30.513

Verworpen: Wijziging van de Wet op de kansspelen houdende tijdelijke bepalingen met betrekking tot kansspelen via internet – 30.362

Rutte I: Aangenomen: Voorstel van wet tot wijziging van enkele socialezekerheidswetten in verband met aanpassing van de hoogte van de uitkering aan het woonland (Wet woonlandbeginsel in de sociale zekerheid) – 32.878

Verworpen: Wijziging van de Wet personenvervoer 2000 – 32.376

Rutte II: Aangenomen: Wijziging van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek en de Uitvoeringswet huurprijzen woonruimte – 33.129 & Wijziging van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek en de Uitvoeringswet huurprijzen woonruimte – 33.330

Deze voorstellen zijn gezamenlijk behandeld en daarom beiden als één wetsvoorstel geanalyseerd en gecodeerd.

Aangenomen: Wijziging van de begrotingsstaat van het Ministerie van Financiën (IX) voor het jaar 2013 (Incidentele suppletoire begroting DNB winstafdracht) – 33.548 *

* Zoals eerder gesteld, is er voor het kabinet Rutte op het moment van analyse en schrijven, geen wet afgekeurd tijdens het kabinet Rutte II. Om dit gebrek aan een afgewezen wetsvoorstel op te vullen, is er gekozen twee aangenomen wetsvoorstellen tijdens de periode van het kabinet Rutte II te analyseren.

Paragraaf 4.3 - Methoden van dataverzameling

De data in dit onderzoek zijn op een kwalitatieve manier verzameld en geanalyseerd. Van ieder wetsvoorstel zijn alle openbare, bestaande handelingen gebruikt bij de analyse. Deze handelingen zijn

verkregen van de website van de Eerste Kamer¹⁰. Naast de handelingen zijn ook de stemverklaringen opgenomen in de analyse, die bij een deel van de stemmingen aanwezig waren. Van iedere handeling en stemming zijn de alinea's van alle partijen afzonderlijk geteld en al deze alinea's zijn uiteindelijk gecodeerd en ingedeeld in categorieën. Alle gesproken alinea's zijn behandeld zoals deze in de handelingen stonden en op die manier meegenomen in het verdere onderzoek. De alinea's die niet meegenomen zijn in de analyse en die dus ook niet zijn gecodeerd, zijn die alinea's die zijn gesproken door de eventuele aanwezige minister of bewindspersoon, en de alinea's die zijn gesproken door de Kamervoorzitter.

Uiteindelijk heeft de analyse van de acht wetsvoorstellen uit de vier verschillende kabinetten een dataset opgeleverd van 1.576 observaties (alinea's). Binnen de gecodeerde alinea's is onderscheid gemaakt tussen alinea's waarin Senatoren het standpunt van hun partij kenbaar maken, en de alinea's waarin zij vragen aan de minister of de verantwoordelijke bewindspersoon over het wetsvoorstel stellen. Hierin is een onderscheid gemaakt om te bestuderen of er een verschil bestaat tussen de argumentatie bij de beoordeling van de wetsvoorstellen en de argumentatie bij de vragen die aan de minister of bewindspersoon worden gesteld. De argumentatie in deze beide "soorten" alinea's worden wél in de vier zelfde categorieën ingedeeld, hier zit verder geen verschil in. Het onderscheid zal in de weergave van de resultaten verder duidelijk worden gemaakt.

Paragraaf 4.4 - Operationalisatie van concepten

De alinea's van de geanalyseerde handelingen zijn gecodeerd en ingedeeld in verschillende categorieën. Deze categorieën spelen een belangrijke rol in het onderzoek en deze kunnen als volgt worden geoperationaliseerd:

1. Politiek strategische argumentatie: argumentatie op basis van "het politieke spel": bij deze argumentatie voert de inhoud van het wetsvoorstel niet de boventoon, maar dit betreft argumentatie waarbij de bijvoorbeeld de tegenstellingen tussen partijen worden verduidelijkt of er partij kritische opmerkingen worden gemaakt jegens andere partijen. Een voorbeeld:

¹⁰http://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstellen_2

“Na de euforie over het Lenteakkoord en het Herfstakkoord – in beide gevallen heeft dat overigens niet lang geduurd maar dat terzijde – is er nu het woonakkoord. Voor een slordige 200 miljoen extra heeft het minderheidskabinet de loyaliteit van ChristenUnie, D66 en SGP gekocht, waarmee we vandaag om des kiezers baard debatteren.”

Spreker: De heer Koffeman (PvdD)

Bron: Handelingen II 2013: 20-5-34

2. Politiek-inhoudelijke argumentatie: argumentatie op basis van ideologische standpunten of partij politieke standpunten. Hierbij speelt de ideologie van de partij en de senator een grote rol. Is de partij het inhoudelijk eens met het wetsvoorstel en het beoogde effect? Voorbeeld:

“ Voorzitter. Evenals de minister en alle partijen in de Kamer vindt mijn fractie het illegale aanbod van kansspelen een slechte zaak. Het moet bestreden worden. Wij constateren dat met het inzetten van diverse mogelijkheden om het verbod te handhaven, nog slechts een begin is gemaakt. Zelf een aanbod doen, is kwaad met kwaad bestrijden. Wij zouden daar pas over willen nadenken als alle andere middelen om dat illegale aanbod te bestrijden, uitgeput zijn.”

Spreker: Mevrouw Quik-Schuijt (SP)

Bron: Stemmingen I 2008: 25-1-41

- Wetstechnische argumentatie: besluitvorming op basis van toetsing aan de uitvoerbaarheid van de wet. Is de wet praktisch haalbaar/uitvoerbaar? Zit de wet technisch juist in elkaar? Hoe is de uitvoering ervan en klopt het benodigde budget? Een voorbeeld:

“Het vaker komen met suppletoire begrotingen moedig ik niet aan. Ik wil een suggestie doen die misschien kan helpen en die tegemoetkomt aan de gedachte die collega Reuten heeft geuit. Het is niet ongebruikelijk om in het garantie-instrument – de minister heeft mij schriftelijk bevestigd dat er garantie-instrumenten zullen zijn – te vermelden dat door de garantiegiver al naar gelang de ontwikkeling van het risico, het plafond naar beneden gebracht kan worden. Ik zeg met nadruk kán worden en niet hoeft te worden. In de jaarrekening en in de begroting kan dit vermeld worden en dan is het met de mogelijkheid van de garantie keurig rond. ”

Spreker: De heer Backer (D66)

Bron: Handelingen II 2013: 20-8-81

- Grondwettelijke / EU argumentatie: besluitvorming op basis van toetsing aan de Nederlandse (Grond)wet en de Europese regelgeving. In een alinea met deze argumentatie wordt bijvoorbeeld besproken of het wetsvoorstel wel of niet mogelijk is aan de hand van wetten van hoger niveau. Een voorbeeld van dit type argumentatie:

“Verder legt de minister in zijn brief nog wel uit hoe de overgangstermijn van vijf jaar tot stand is gekomen, maar zegt hij niets over de vraag of er wellicht sprake is van problemen met artikel 14 van het EVRM, gekoppeld aan artikel 7. Dat betreft het discriminatieverbod. Is het mogelijk te zeggen: iemand die vier jaar na de invoering nog vastzit, valt onder het oude regime en iemand die vijf jaar na dato nog vastzit, valt onder het nieuwe regime? Is er dan geen sprake van discriminatie op basis van onduidelijke feiten? Misschien kan de minister daar in het tweede termijn nog iets over zeggen.”

Spreker: Mevrouw Böhler (GL)

Bron: Handelingen III 2007: 10-344

Niet alle gecodeerde alinea's bleken een van deze typen argumentatie te bevatten. Een groot deel van de geanalyseerde alinea's bleek niet tot een van deze categorieën toegedeeld te kunnen worden: een voorbeeld van een alinea waar geen bepaalde argumentatie in kon worden gevonden is de volgende:

“Voorzitter. Ik dank de minister voor de heldere uiteenzetting en de beantwoording van alle vragen. Wij waarderen het dat hij aangeeft dat de procedure een beetje snel was. Wij hebben daar echter niet zo'n groot punt van gemaakt, omdat wij er zelf mee hebben ingestemd. Over de memorie is beloofd dat die volgende keer wat langer zal zijn. Daar hebben wij ook geen bezwaar tegen, als die maar niet al te lang wordt. Dat is voor mij vaak een groter probleem dan dat het om een stukje tekst gaat”

Spreker: De heer Terpstra (CDA)

Bron: Handelingen I 2012: 23-9-10

Ook de alinea's waarin de Senatoren het woord rechtstreeks richten op hun collega's zijn als “geen argumentatie” beschouwd. Wanneer een senator een collega vroeg om verduidelijking van zijn standpunt, is dit dus niet als eigen argument of vraag gecodeerd. Slechts de vragen aan de minister zijn meegenomen in het onderzoek. In het hoofdstuk met de resultaten zal duidelijk worden dat de alinea's die tot deze

categorie behoorden, uiteindelijk uit de verwerking van de resultaten zijn gehaald, en zijn beschouwd als “missing data”.

De gebruikte categorieën bleken verder niet uitputtend te zijn, dat wil zeggen: niet alle alinea’s bevatten slechts één van deze soorten argumentatie. In het geval van meerdere soorten argumentatie binnen één alinea, is deze alinea dubbel gecodeerd en is het wetsvoorstel tot beide categorieën toebedeeld. Hierdoor is het mogelijk dat in de resultaten van het onderzoek, de opgetelde percentages van de gebruikte argumentaties, uiteindelijk boven de 100% kunnen uitkomen.

Een ander belangrijk concept binnen dit onderzoek is de bezetting van de Eerste Kamer. Onderzocht is of de besluitvorming verandert bij een wisselende bezetting van de Eerste Kamer. Deze wisselende bezetting wordt gekwalificeerd op basis van een meerderheid van de kabinetspartijen of een minderheid van de kabinetspartijen in de Eerste Kamer. Hieronder wordt verstaan¹¹:

- Meerderheid van het kabinet in de Eerste Kamer: Situatie wanneer de kabinetspartijen meer dan 38 zetels in de Eerste Kamer bezitten.
- Minderheid van het kabinet in de Eerste Kamer: Situatie wanneer de kabinetspartijen minder dan 38 zetels in de Eerste Kamer bezitten.

Paragraaf 4.5 – Methoden van data-analyse

De relatie tussen de verschillende variabelen zullen met behulp van het statistische programma SPSS worden geanalyseerd. De gecodeerde alinea’s zijn ieder afzonderlijk ingevoerd. Hierbij is per alinea ingevoerd van welke partij de Senator was die ze heeft uitgesproken, of dit een kabinetspartij was ja of nee, tijdens welk kabinet de alinea is uitgesproken, of dat kabinet een meerderheid in de Eerste Kamer bezat, en wat de politieke kleur van dit kabinet was. Ook in deze invoer is onderscheid gemaakt tussen de alinea’s waarin standpunten van de fractie worden besproken, en de alinea’s waarin de Senator een vraag stelt aan de minister of de bewindspersoon.

¹¹ Parlement.com. “Zeteltal Tweede en Eerste Kamer”

Tijdens het analyseren van deze, uiteindelijk 1.576 observaties, is bekeken wat de invloed van de verschillende situaties in de Eerste Kamer was op dit gebruik van argumentatie. Hierbij is vooral gebruik gemaakt van kruistabellen die zijn uitgevoerd in SPSS. Om te bekijken of er sprake is van een statistisch significant verband tussen de variabelen, is ervoor gekozen om binnen de kruistabel gebruik te maken van de Chi-kwadraattoets. Deze toets is gekozen omdat in het onderzoek omdat de gebruikte data allen categorische variabelen betroffen (de Vocht, 2011: 149-152). Door deze kenmerken kwam de Chi-kwadraattoets in aanmerking om te analyseren of er sprake is van een statistisch significant tussen de variabelen.

Voordat deze Chi-kwadraattoets is uitgevoerd, zijn ten eerste van de vier verschillende soorten categorieën van de argumentatie hergecodeerd tot aparte variabelen. Dit is gedaan om op die manier de categorieën dubbel te kunnen coderen, en zo meerdere typen argumentatie aan één alinea toe te wijzen. Per Chi-kwadraattoets zijn dus, naast de onafhankelijke variabele, iedere keer vier verschillende afhankelijke variabelen getoetst. In de resultaten is dit terug te zien, omdat zo per argumentatie-categorie is gesteld of het een significant verband betrof met de onafhankelijke variabele.

Bij deze Chi-kwadraattoetsen is vervolgens gebruik gemaakt van een associatiemaat. Om niet alleen te kunnen stellen dát er een statistisch verband aanwezig is, maar ook om te bestuderen wat de sterkte is van het gevonden verband, is de associatiemaat *Phi* (φ) gekozen. Deze associatiemaat is gekozen omdat in de gevoerde Chi-kwadraattoetsen alleen *2x2 tabellen* werden getoetst, en dus alleen tabellen met dichotome variabelen voorkomen (de Vocht, 2011: 153-154).

In de resultaten zijn de uitkomsten van deze toetsen in tabellen weergegeven, en zijn hiernaast de uiteindelijke percentages schematisch weergegeven in staftabellen.

5. RESULTATEN

Tijdens de analyse van de acht wetsvoorstellen uit de vier verschillende kabinetten zijn er in totaal 1.576 alinea's gecodeerd en verwerkt. De resultaten van de analyses die zijn gevoerd zullen als volgt worden uiteen gezet: ten eerste zal er een algemeen overzicht worden gegeven de complete dataset als geheel, en vervolgens zal duidelijk worden gemaakt in hoeverre vier verschillende onafhankelijke variabelen invloed hebben gehad op het gebruik van deze types argumentatie:

- het bestaan van een minderheid van de kabinetspartijen in de Senaat
- het feit dat de argumentatie werd uitgesproken door een Senator van een kabinetspartij
- de politieke kleur van het kabinet dat zitting had tijdens de gebruikte argumentatie
- het kabinet dat op dat moment zitting had

Per paragraaf wordt een variabele behandeld. Bij de weergave van deze resultaten zal per paragraaf éérst de argumentatie, gebruikt in de alinea's waarin de Senator blijk gaf van het standpunt van de fractie worden getoond, (hierna: "*Tijdens het debat*"), gevolgd door de gebruikte argumentatie tijdens de gestelde vragen aan de minister of bewindspersoon (hierna: "*Tijdens de mondelinge vragen aan de minister of bewindspersoon*") en tot slot, per variabele, wanneer interessant, een vergelijking tussen beiden (hierna: "*In vergelijking*").

Paragraaf 5.1 - Algemeen overzicht

Tijdens het debat

Wanneer alle observaties bijeen worden gevoegd, dan kan voor de gebruikte argumentatie tijdens het kenbaar maken van de standpunten van de Senator, de volgende tabel worden gemaakt (zie tabel 5.1 op de volgende pagina). In deze tabel is duidelijk te zien dat het grootste percentage de categorie "geen argumentatie" betreft. Maar liefst de helft (51,2%) van de gecodeerde alinea's bevatten geen argumentatie die tot een van de categorieën kan worden gerekend.

Tabel 5.1: Observaties en percentages van de gebruikte argumentatie tijdens het debat van de standpunten, per categorie.

<u>Argumentatie:</u>	Pol. Str.	Pol. Inh.	Wetstechn.	Grondw.	Geen
Observaties	49	415	237	197	807
Percentage	3,1%	26,3%	15%	12,5%	51,2%
N	1.576				

Wanneer deze 807 alinea's waarin geen duidelijke argumentatie wordt gebruikt, worden beschouwd als *missing data* en worden uitgesloten van het verdere onderzoek, kan de weergave van alle alinea's waar wél een vorm van argumentatie werd gebruikt, als volgt in een tabel worden geplaatst:

Tabel 5.2: Observaties en percentages van de argumentatie tijdens het debat zonder "*missing data*".

<u>Argumentatie:</u>	Politiek Strategisch	Politiek Inhoudelijk	Wetstechnisch	Grondwettelijk/EU
Observaties	49	415	237	197
Percentage	6,4%	54%	30,8%	25,6%
N	769			

Het aantal observaties dat nu verder in deze analyse wordt meegenomen is nu veranderd van 1.576 naar een N van 769, aangezien dus meer dan de helft van de gecodeerde alinea's geschrapt zijn uit de dataset. In deze tabel wordt duidelijk dat wanneer de *missing data* uit de analyse worden gehaald, meer dan de helft van de alinea's de politiek inhoudelijke argumentatie bevatten (54%). Hierna volgt de wetstechnische argumentatie, gevolgd door de Grondwettelijke/Europese regelgeving- argumentatie. De politiek strategische argumentatie werd het minst gebruikt, in slechts 6,4% van de alinea's waarin de Senatoren hun standpunten uitten, werd deze argumentatie gehanteerd.

Wanneer alle observaties waarin door de Senator een vraag werd gesteld bijeen worden gevoegd, dan kan voor de gebruikte argumentatie tabel 5.3 worden ingevuld. In ook deze tabel is waarneembaar dat hier het grootste percentage (79,3%) kan worden toegewezen aan de categorie “geen argumentatie”. Dit lijkt een buitengewoon hoog percentage, maar dit is echter in feite niet meer dan logisch. Wanneer deze percentages worden bekeken vanuit het perspectief dat zij zijn gevormd vanuit het totaal aan gecodeerde alinea’s van de wetsvoorstellen, is het goed voor te stellen dat meer dan driekwart (79,3%) van de gecodeerde alinea’s geen vraag aan de minister of bewindspersoon bevatten, of dat zij een “argumentatie-loze” vraag waren. Dit laatste kan bijvoorbeeld het geval zijn geweest wanneer een vraag werd gesteld met betrekking tot de verdere procedures omtrent het aannemen, dan wel verwerpen van de wet.

Tabel 5.3: Observaties en percentages van de gebruikte argumentatie tijdens het stellen van de vragen, per categorie.

<u>Argumentatie:</u>	Pol. Str.	Pol. Inh.	Wetstechn.	Grondw.	Geen
Observaties	4	164	132	58	1250
Percentage	0,3%	10,4%	8,4%	3,7 %	79,3%
N	1.576				

Deze percentages veranderen logischerwijs sterk wanneer ook hierbij deze “geen”-coderingen worden beschouwd als *missing data* en wanneer deze worden uitgesloten van de verdere analyse. Hierbij moet wel rekening worden gehouden met het feit dat de hoeveelheid observaties hierdoor ook sterk afneemt van 1.576 naar 326. Dit is dan ook zeker iets dat meegenomen dient te worden in de verdere interpretatie van de resultaten van deze alinea’s: een verschil van 10% tussen de categorieën betekent in feite een verschil van slechts iets meer dan 32 alinea’s, nu de *missing data* uit de verdere analyse zijn uitgesloten.

Tabel 5.4: Algehele percentages van de argumentatie tijdens het stellen van de vragen zonder “*missing data*”.

<u>Argumentatie:</u>	Politiek Strategisch	Politiek Inhoudelijk	Wetstechnisch	Grondwettelijk/EU
Observaties	4	164	132	58
Percentage	1,2%	50,3%	40,5%	17,8%
N	326			

In vergelijking

Wanneer de uitkomsten van deze algemene overzichten worden vergeleken, kan worden gesteld dat er sprake is van enige variatie tussen de gebruikte argumentatie tijdens het debat en die tijdens het stellen van de vragen werden gebruikt. De verdeling van de percentages blijven echter hetzelfde. In beide gevallen is de politiek inhoudelijke argumentatie het meest gebruikt en bevat in beide gevallen meer dan de helft van de geanalyseerde alinea's deze argumentatie. Tijdens zowel het debat als tijdens het stellen van de vragen werd de wetstechnische argumentatie, na de politiek inhoudelijke, het meeste gebruikt. Hier zit echter wel het grootste procentuele verschil tussen de argumentatie tijdens het debat en tijdens het stellen van de vragen. Bij beiden gevallen was de politiek strategische argumentatie over het algemeen het minst gebruikt.

Uit deze tabellen kunnen echter nog geen conclusies worden getrokken met betrekking tot de invloed van de onafhankelijke variabelen op deze resultaten. Deze invloeden zullen in de volgende paragrafen per variabele worden uiteengezet.

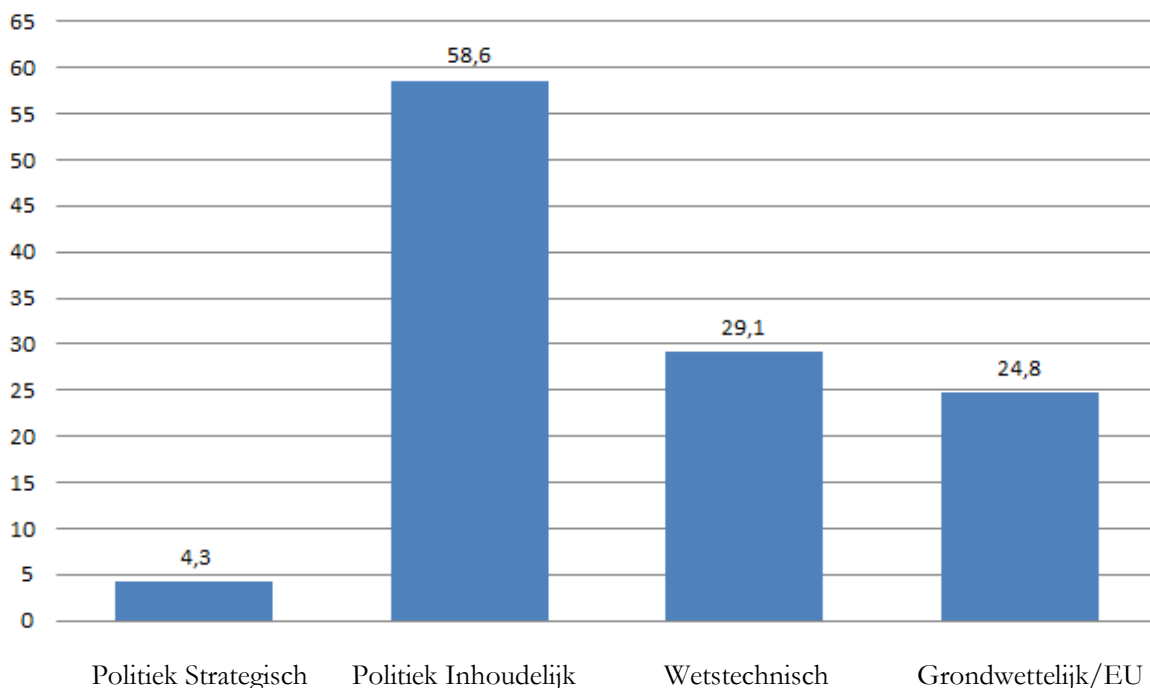
Paragraaf 5.2 - De invloed van de meerderheid/minderheid situatie van de kabinetspartijen in de Senaat op de gebruikte argumentatie

De hoofdhypothese die voorafgaand aan dit onderzoek is gesteld, luidde dat het ontbreken van een meerderheid van de kabinetspartijen in de Eerste Kamer, zal leiden tot een verandering in de gebruikte argumentatie door de Senatoren. Met name zou het gebruik van de politiek inhoudelijke argumentatie kunnen toenemen. In deze paragraaf zal deze hypothese worden getoetst aan de hand van de uitkomsten van de afgenomen Chi-kwadraattoetsen. Ook in deze paragraaf zullen eerst de resultaten worden uiteengezet van de alinea's waarin het standpunt van de Senator werd duidelijk gemaakt, hierop volgend die van de alinea's die zijn uitgesproken waarin sprake was van een vraag aan de minister of bewindspersoon.

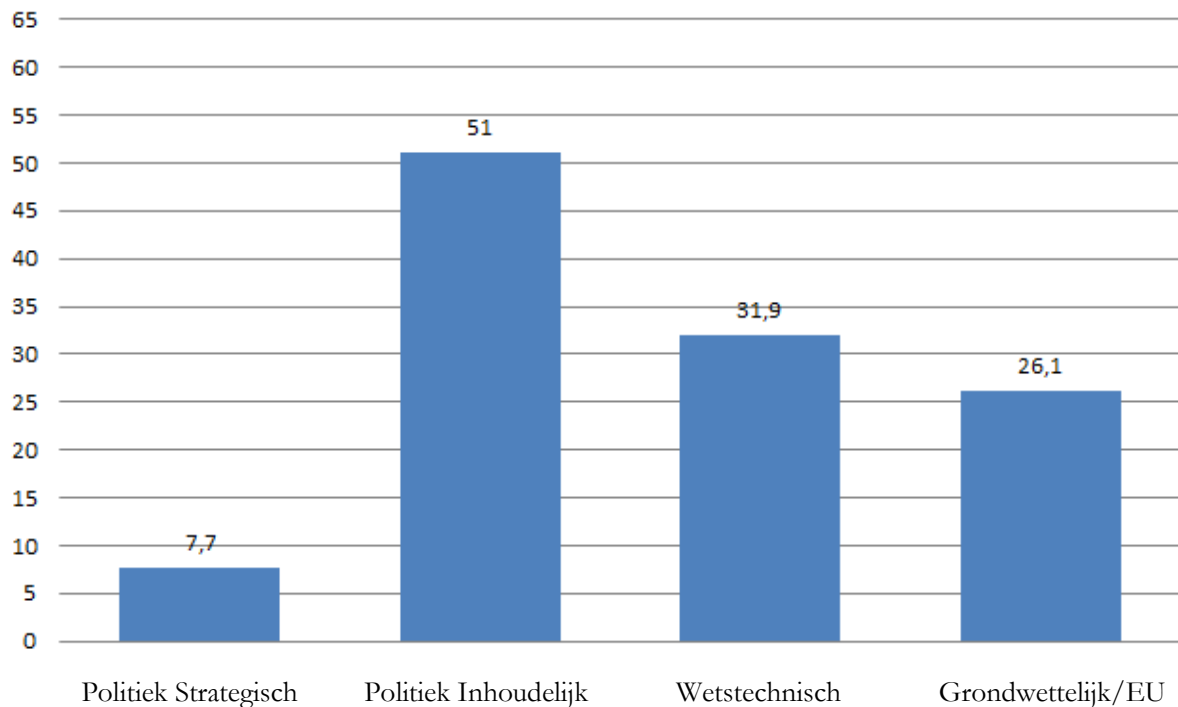
Tijdens het debat

In het volgende figuur is het gebruik van de vier verschillende soorten argumentatie tijdens een meerderheidssituatie van de kabinetspartijen in de Eerste Kamer grafisch weergegeven. De politiek inhoudelijke argumentatie is tijdens een meerderheid van de kabinetspartijen in de Senaat de meest gebruikte argumentatie met 58,6%

Figuur 5.1: Percentages van de argumentatie tijdens het debat bij een meerderheid van de kabinetspartijen in de Senaat.

Figuur 5.2: Percentages van de argumentatie tijdens het debat bij een minderheid van de kabinetspartijen in de Senaat.

In tegenstelling tot wat er in de voorafgaande hypothese is gesteld, blijkt uit deze grafiek dat tijdens een minderheid van de kabinetspartijen in de Eerste Kamer juist minder gebruik wordt gemaakt van de politiek inhoudelijke argumentatie, met een verschil van 7,6%. De politiek strategische argumentatie wordt echter wél meer toegepast bij een minderheid van de kabinetspartijen in vergelijking tot de meerderheidssituatie in de Senaat.

Dit gegeven op zich zegt echter nog niet genoeg: betekent dit verschil tussen de beide situaties dat er ook daadwerkelijk een statistisch verband aanwezig is tussen de meerderheid/minderheidssituatie en de gebruikte politieke argumentatie? In tabel 5.5 op de volgende pagina staan de resultaten van de afgenomen Chi-kwadraattoets.

Uit deze resultaten kan worden gesteld dat er slechts bij één van de categorieën van argumentatie sprake is van een statistisch significant verband. Er bestaat met een significantieniveau van 0,038 een significant verband tussen de situatie wat betreft de hoeveelheid zetels van de kabinetspartijen in de Eerste Kamer en de gebruikte politiek inhoudelijke argumentatie.

Tabel 5.5: Uitkomsten van de Chi-kwadraattoets: bestaat er een significant verband tussen het aantal zetels in van de kabinetspartijen in de Senaat en de tijdens het debat gebruikte argumentatie?

<u>Argumentatie:</u>	Politiek Strategisch	Politiek Inhoudelijk	Wetstechnisch	Grondwettelijk/EU
Significantie:	0,059	0,038	0,417	0,689
<i>Phi</i> waarde:	-0,068	0,075	-0,029	-0,014
N	769			

Dit gevonden verband is echter geen sterk verband te noemen. De *Phi* waarde hiervan betreft slechts 0,075 en hiermee kan worden gesteld dat er een significant zwak verband bestaat tussen de hoeveelheid zetels van de kabinetspartijen in de Eerste Kamer en het gebruik van politiek inhoudelijke argumentatie.

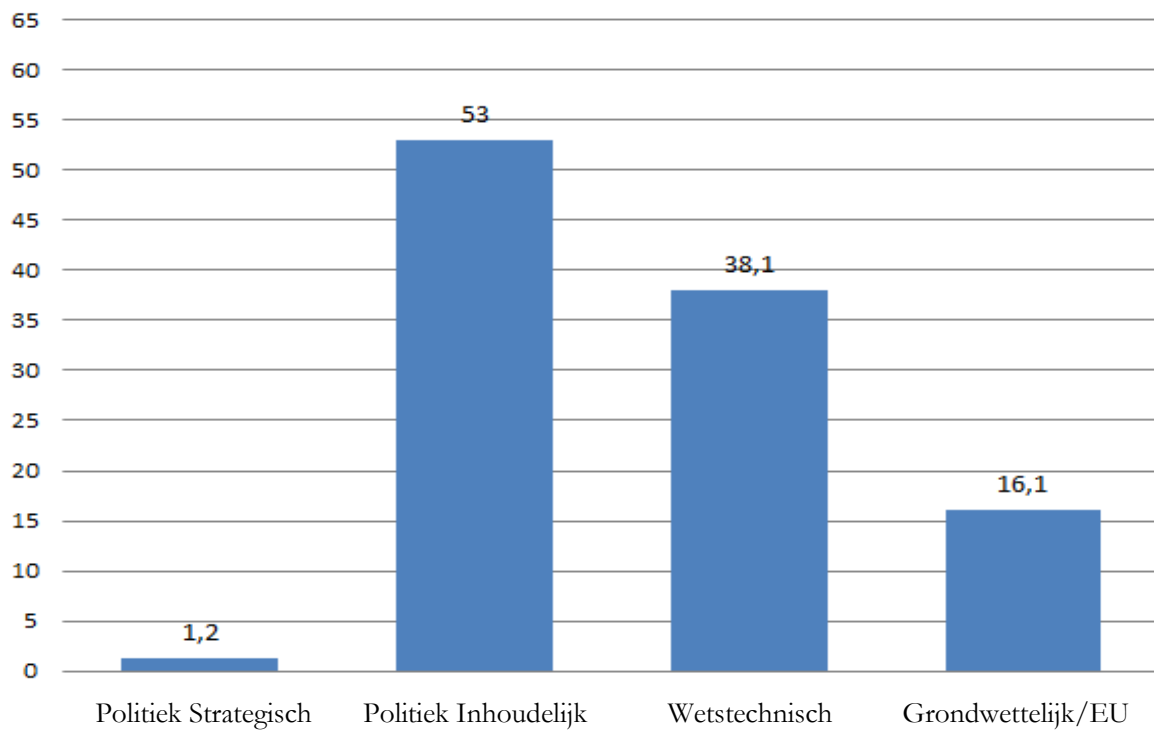
Tijdens de mondelinge vragen aan de minister of bewindspersoon

In de twee grafieken op de volgende pagina is het verschil weergegeven tussen een meerderheidssituatie van de kabinetspartijen in de Eerste Kamer en een minderheidssituatie, met betrekking tot de gebruikte argumentatie tijdens het stellen van de vragen aan de minister of bewindspersoon. In de tabel hieronder is echter al te zien dat geen van deze uitkomsten een uiting is van een statistisch significant verband, aangezien alle significantieniveaus in deze tabel boven de 0,05 zijn uitgekomen.

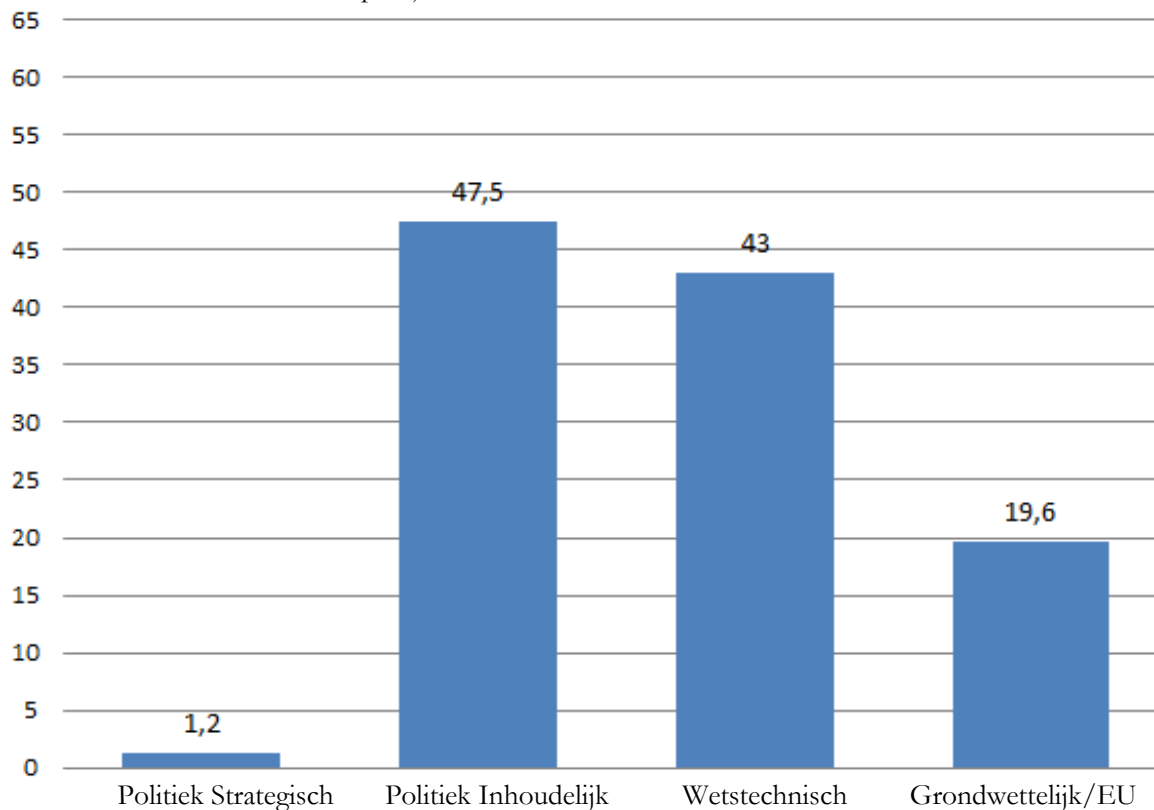
Tabel 5.6: Uitkomsten van de Chi-kwadraattoets: bestaat er een significant verband tussen het aantal zetels in van de kabinetspartijen in de Senaat en de tijdens de vragen gebruikte argumentatie?

<u>Argumentatie:</u>	Politiek Strategisch	Politiek Inhoudelijk	Wetstechnisch	Grondwettelijk/EU
Significantie:	0,957	0,320	0,364	0,402
<i>Phi</i> waarde:	-0,003	0,055	-0,050	-0,046
N	326			

Figuur 5.3: Percentages van de argumentatie tijdens de vragen aan een minister of bewindspersoon bij een meerderheid van de kabinetspartijen in de Senaat.

Figuur 5.4: Percentages van de argumentatie tijdens de vragen aan een minister of bewindspersoon bij een minderheid van de kabinetspartijen in de Senaat.

Paragraaf 5.3 – De invloed van de politieke kleur van het kabinet op de gebruikte argumentatie

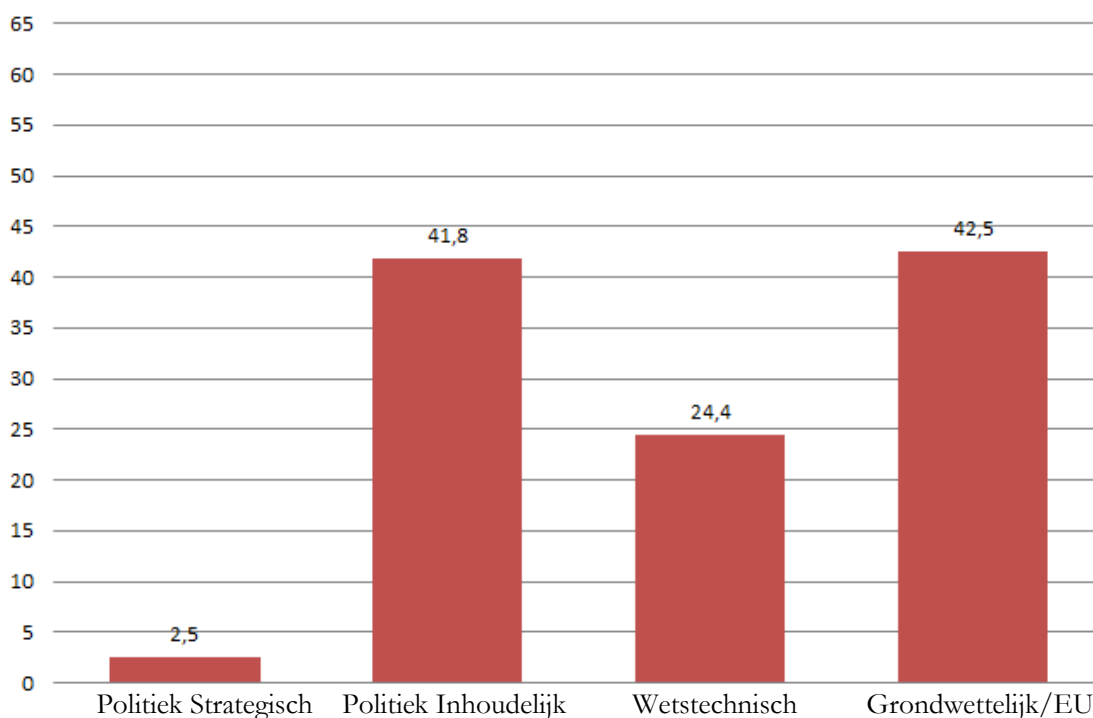
In de paragraaf over de casusselectie in hoofdstuk 4 is gesproken over het feit dat de geselecteerde kabinetten mede zijn gekozen op het feit dat zij voldeden aan de eigenschappen om de invloed van de politieke kleur van de kabinetten op de gebruikte argumentatie te kunnen testen.

Tijdens het debat

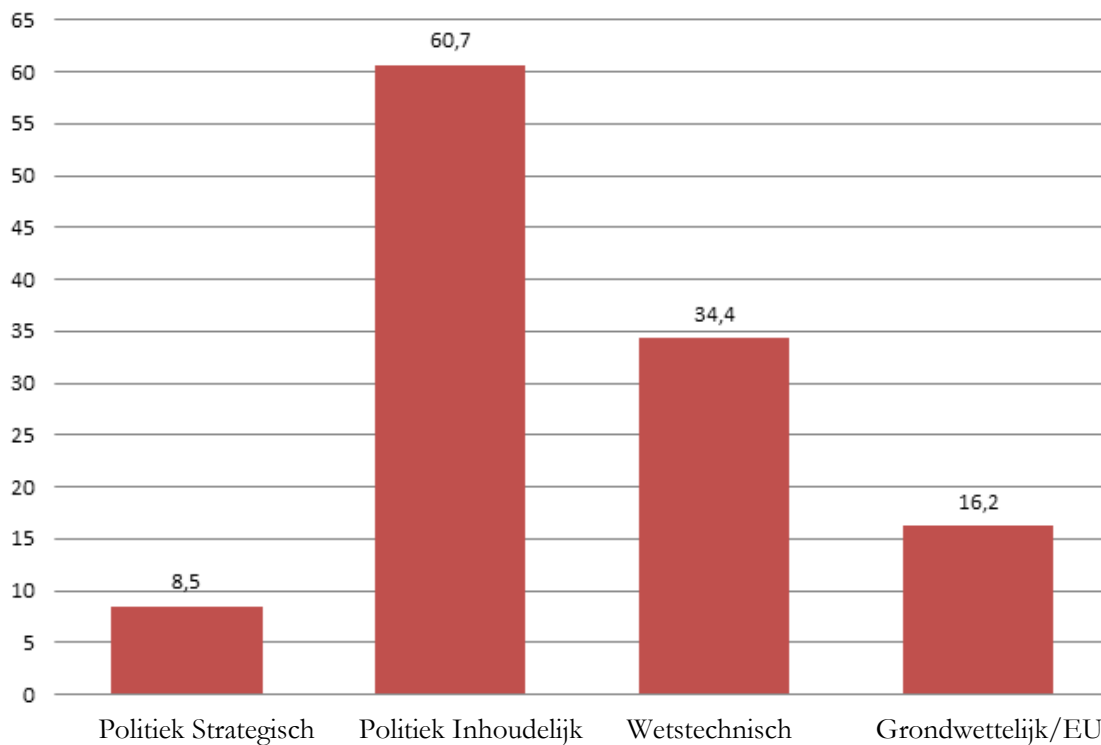
Bij de resultaten van deze onafhankelijke variabele zijn twee opmerkelijkheden te bemerken. Ten eerste wordt tijdens de twee rechtse kabinetten voor de eerste én enige keer meer gebruik gemaakt van grondwettelijke-EU argumentatie dan van politiek inhoudelijke argumentatie. Ten tweede bestaat er tussen de rechtse kabinetten en de centrumkabinetten een remarquabel groot verschil in de gebruikte argumentatie. De grondwettelijke/EU argumentatie is bij de centrumkabinetten opmerkelijk minder:

Er is voorafgaand aan het onderzoek geen duidelijk sturende hypothese gesteld wat betreft de invloed van de politieke kleur van de kabinetten op de gebruikte argumentatie van de Senatoren tijdens de debatten. Hier is voor gekozen omdat de politieke kleur van het kabinet als controlevariabele dient tijdens dit onderzoek.

Figuur 5.5: Percentages van de gebruikte argumentatie tijdens het debat gedurende de twee rechtse kabinetten (Kabinet Balkenende II en Kabinet Rutte I).

Figuur 5.6: Percentages van de gebruikte argumentatie tijdens het debat gedurende de twee centrumkabinetten (Kabinet Balkenende IV en Kabinet Rutte II).

Zodoende kan aan de hand van deze percentages in de figuren de nulhypothese nu worden getest: namelijk dat er geen statistisch significant verband bestaat tussen de politieke kleur van de kabinetten en de gebruikte argumentatie tijdens de debatten.

Tabel 5.7: Uitkomsten van de Chi-kwadraattoets: bestaat er een significant verband tussen de politieke kleur van het zittende kabinet en het gebruik van bepaalde typen argumentatie?

<u>Argumentatie:</u>	Politiek Strategisch	Politiek Inhoudelijk	Wetstechnisch	Grondwettelijk/EU
Significantie:	0,001	0,000	0,004	0,000
<i>Phi</i> waarde:	-0,117	-0,182	-0,104	0,289
N	769			

Ook de resultaten van deze Chi-kwadraattoets zijn opvallend. Bij alle typen gebruikte argumentatie tijdens de debatten, is een significantieniveau van onder de 0,05 gebleken. Er bestaat dus een statistisch significant verband tussen de onafhankelijke variabele “politieke kleur” en alle afzonderlijke typen gehanteerde argumentatie. De *Pbi* waarden laten echter nogmaals geen sterke verbanden zien. Alleen bij de grondwettelijke/EU argumentatie kan het verband bijna worden aangeduid als een matig sterk verband. Dit had eigenlijk pas gekund wanneer de waarde 0,300 was geweest (de Vocht, 2011: 154). Nu is een zwak verband. De nulhypothese kan hierbij dus worden verworpen: er bestaat een statistisch significant verband tussen de politieke kleur van een kabinet en de gebruikte argumentatie van de Senatoren tijdens de debatten.

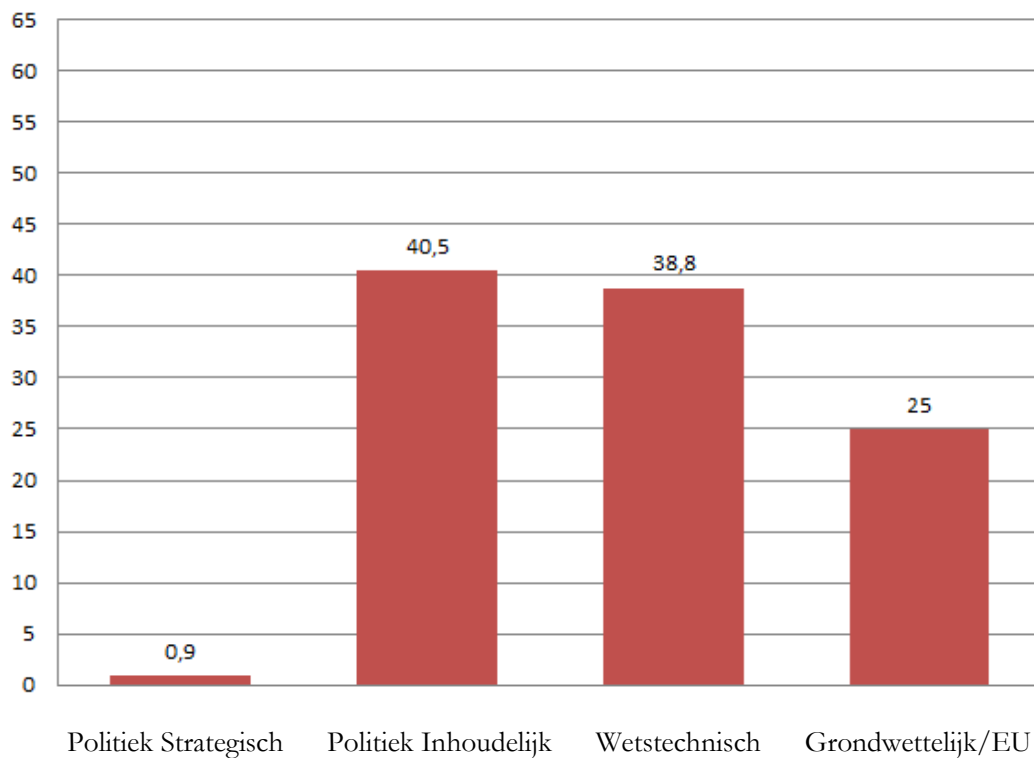
Tijdens de vragen aan de minister of bewindspersoon

Nu is de vraag of er ook een dergelijk verband gevonden kan bij de gebruikte argumentatie tijdens de stelling van de vragen aan de minister of bewindspersoon. Er is bij de percentages van deze gecodeerde alinea’s in ieder geval geen dergelijk verschil tussen de rechtse en de centrumkabinetten aan te treffen zoals dat bij de debat-argumentatie wel het geval was (zie figuur 5.7 en 5.8 op de volgende pagina). De resultaten van de Chi-kwadraattoets vallen ook anders uit: hieruit blijkt dat er alleen een significant verband bestaat tussen de politieke kleur van het kabinet en het gebruik van politiek inhoudelijke argumentatie. De *Pbi* waarde van -0,146 geeft echter geen samenhang weer (de Vocht, 2011: 154).

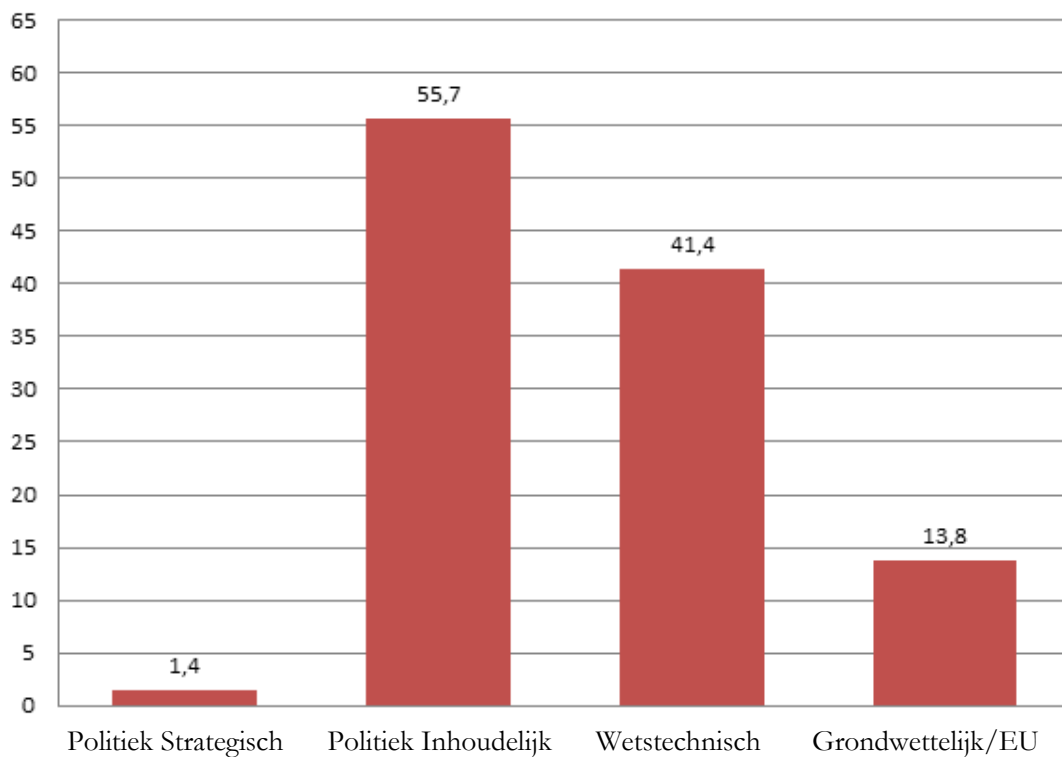
Tabel 5.8: Uitkomsten van de Chi-kwadraattoets: bestaat er een significant verband tussen de politieke kleur van het zittende kabinet en de gebruikte argumentatie tijdens het stellen van de vragen?

<u>Argumentatie:</u>	Politiek Strategisch	Politiek Inhoudelijk	Wetstechnisch	Grondwettelijk/EU
Significantie:	0,656	0,009	0,643	0,011
<i>Pbi</i> waarde:	-0,025	-0,146	-0,026	0,140
N	326			

Figuur 5.5: Percentages van de gebruikte argumentatie tijdens de vragen aan de minister of bewindspersoon gedurende de twee rechtse kabinetten (Kabinet Balkenende II en Kabinet Rutte I).

Figuur 5.6: Percentages van de gebruikte argumentatie tijdens de vragen aan de minister of bewindspersoon gedurende de twee centrumkabinetten (Kabinet Balkenende IV en Kabinet Rutte II).

In vergelijking

De verschillen tussen de gebruikte argumentatie tijdens de debatten en tijdens het stellen van de vragen zijn opmerkelijk bij deze resultaten. Ten eerste bestaan er meer statistisch significante verbanden tussen de politieke kleur van de kabinetten en het gebruik van de argumentatie tijdens de debatten in vergelijking met het gebruik van deze argumentatie tijdens het stellen van de vragen.

Ook de verdeling van de percentages kent een groot verschil tussen de gebruikte argumentatie tijdens de debatten en tijdens het stellen van de vragen. Tijdens de debatten wordt ten tijde van de rechtse kabinetten in de meeste alinea's gebruik gemaakt van grondwettelijke/EU argumentatie. Tegelijkertijd komt bij het stellen van de vragen tijdens deze rechtse kabinetten deze argumentatie maar “op de derde plaats” en worden er meer politiek inhoudelijke en wetstechnische vragen gesteld.

Een grote overeenkomst is dat tijdens de centrumkabinetten tijdens zowel de debatten als de vragen aan de minister of bewindspersoon, veel politiek inhoudelijke argumentatie is gebruikt door de Senatoren. Het gebruik van de argumentatie uit deze categorie bleek bij zowel de alinea's uit de debatten, als bij de alinea's waarin de vragen werden gesteld, een significant verband te kennen met de politieke kleur van de kabinetten.

Paragraaf 5.4 – De invloed van het behoren tot een kabinetspartij op de gebruikte argumentatie

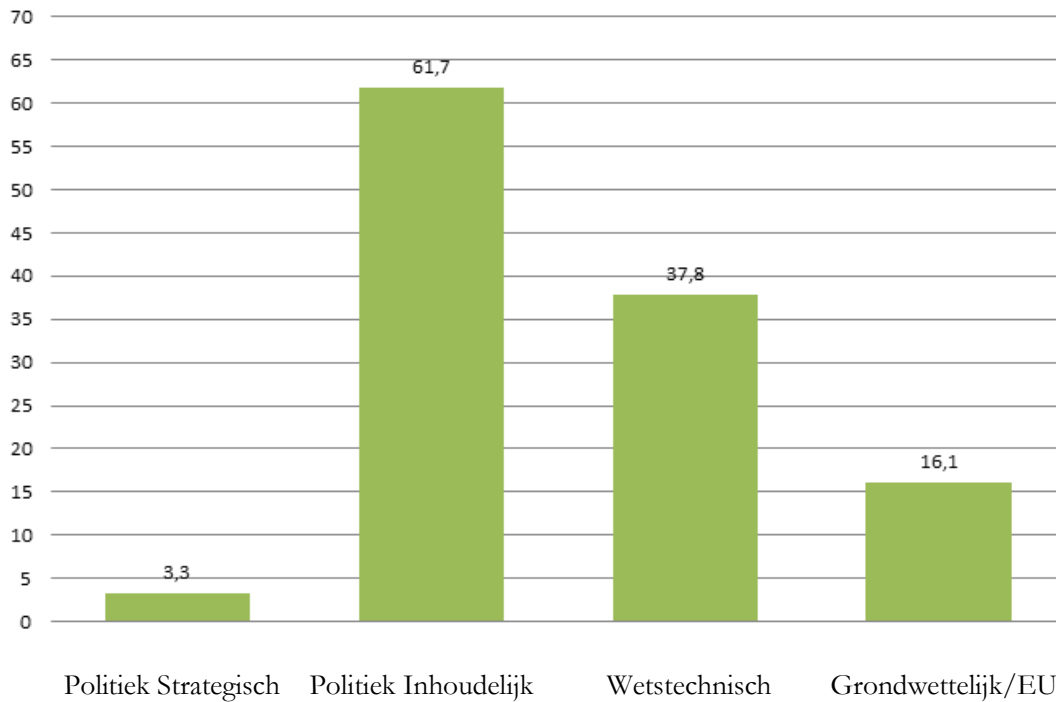
Deze onafhankelijke variabele heeft betrekking op een eventuele (onbewuste) druk die politici kunnen voelen wanneer hun partij tot één van de kabinetspartijen behoort. Heeft het feit dat de partij tot het kabinet hoort een invloed op de argumentatie die wordt gebruikt door de Senator? Kan er een vergelijking worden gemaakt tussen partijdiscipline en een mogelijke “coalitiediscipline”?

Tijdens het debat

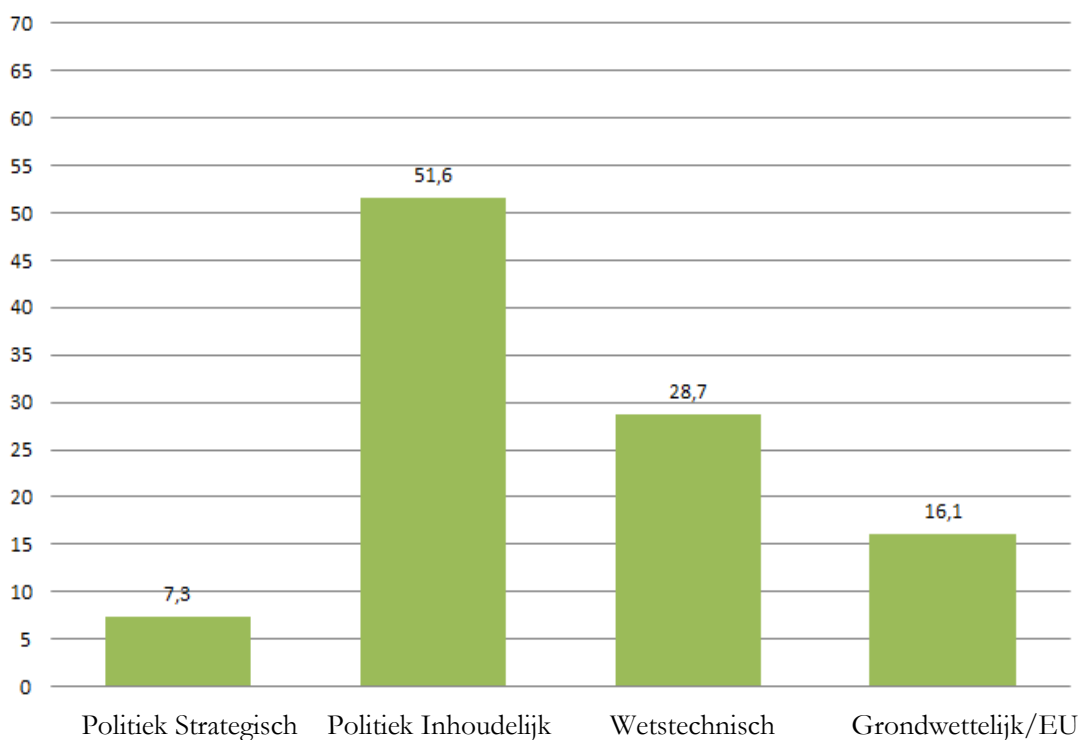
Waar aan kan worden gedacht bij het gebrek aan druk op de schouders van een Senator met betrekking tot eventuele loyaliteit aan de coalitie, is het gebruik van meer politiek strategische argumentatie. Tijdens het coderen bleek dat wanneer er gebruik werd gemaakt van dit type argumentatie, dit meestal jegens de

andere partijen was gericht. Mogelijkerwijs gebruiken Senatoren die tot een coalitiepartij behoren dit type argumentatie dus minder snel.

Figuur 5.7: Percentages van de gebruikte argumentatie wanneer de Senator zich in een coalitiepartij bevond

Figuur 5.8: Percentages van de argumentatie wanneer Senator zich niet in een kabinetspatij bevond.

Procentueel blijkt er inderdaad een verschil tussen te bestaan, en wordt dit type argumentatie minder vaak gebruikt door Senatoren die tot een coalitiepartij behoren. Echter, wanneer in tabel 5.9 op de volgende pagina de significantieniveaus worden bekeken, blijkt dat er geen sprake is van een statistisch significant verband tussen het behoren tot een coalitiepartij van de Senator, en de gebruikte politiek strategische argumentatie, aangezien dit significantieniveau boven de 0,05 blijkt.

De rest van de types argumentatie kennen wel een significant verband met deze onafhankelijke variabele. Ook hier is echter weer slechts sprake van zwakke verbanden.

Tijdens de vragen aan de minister of bewindspersoon

Wanneer deze tabel wordt vergeleken met tabel 5.10, met hierin de resultaten van de Chi-kwadraattoets van de “vragen-alinea’s”, kan worden geconcludeerd bij deze alinea’s geen sprake is van een statistisch significant verband, bij geen van de typen argumentaties.

De nulhypothese kan bij deze onafhankelijke variabele niet worden verworpen. Bij bijna alle argumentatiecategorieën is er geen sprake van een significant verband, en bij de variabele waar dit wel het geval was, werd maar een zwak verband gevonden tussen het behoren tot een coalitiepartij en het type argumentatie.

Tabel 5.9: Uitkomsten van de Chi-kwadraattoets: bestaat er een significant verband tussen het gebruik van bepaalde typen argumentatie tijdens de debatten en het feit dat de betreffende Senator van een kabinetspartij was?

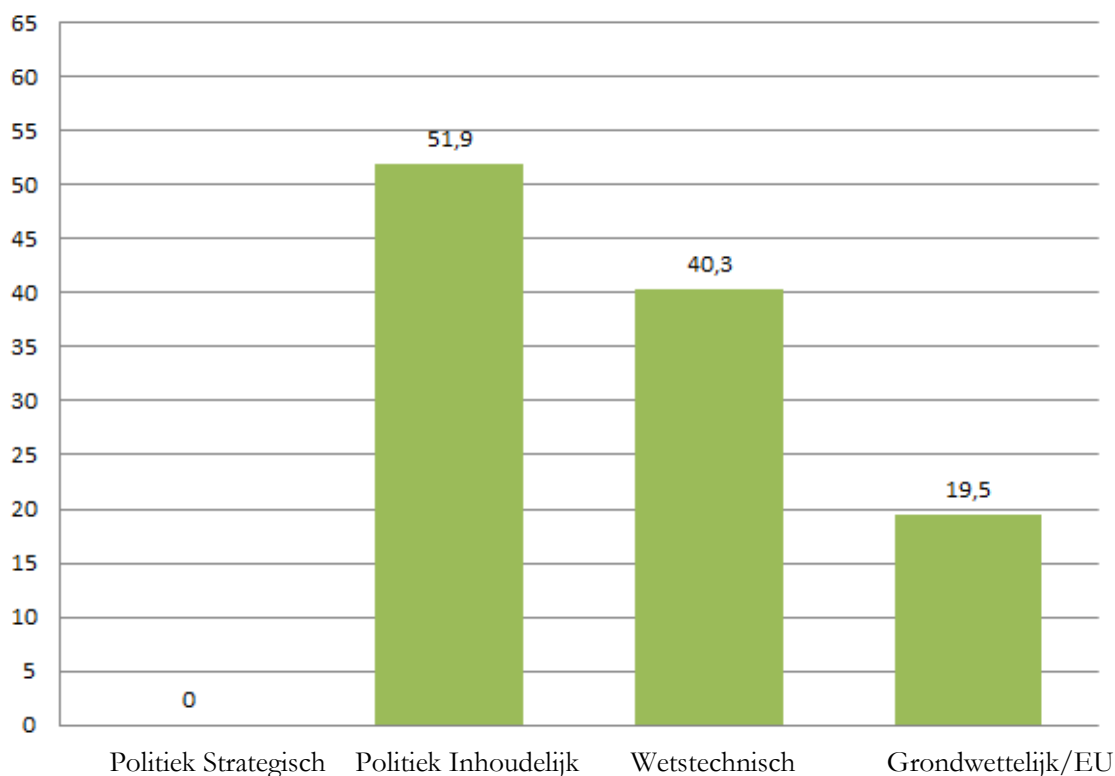
<u>Argumentatie:</u>	Politiek Strategisch	Politiek Inhoudelijk	Wetstechnisch	Grondwettelijk/EU
Significantie:	0,057	0,021	0,027	0,001
<i>Phi</i> waarde:	-0,069	0,085	0,083	-0,120
N	769			

Tabel 5.10: Uitkomsten van de Chi-kwadraattoets: bestaat er een significant verband tussen het gebruik van bepaalde typen argumentatie tijdens de vragen en het feit dat de betreffende Senator van een kabinetspartij was?

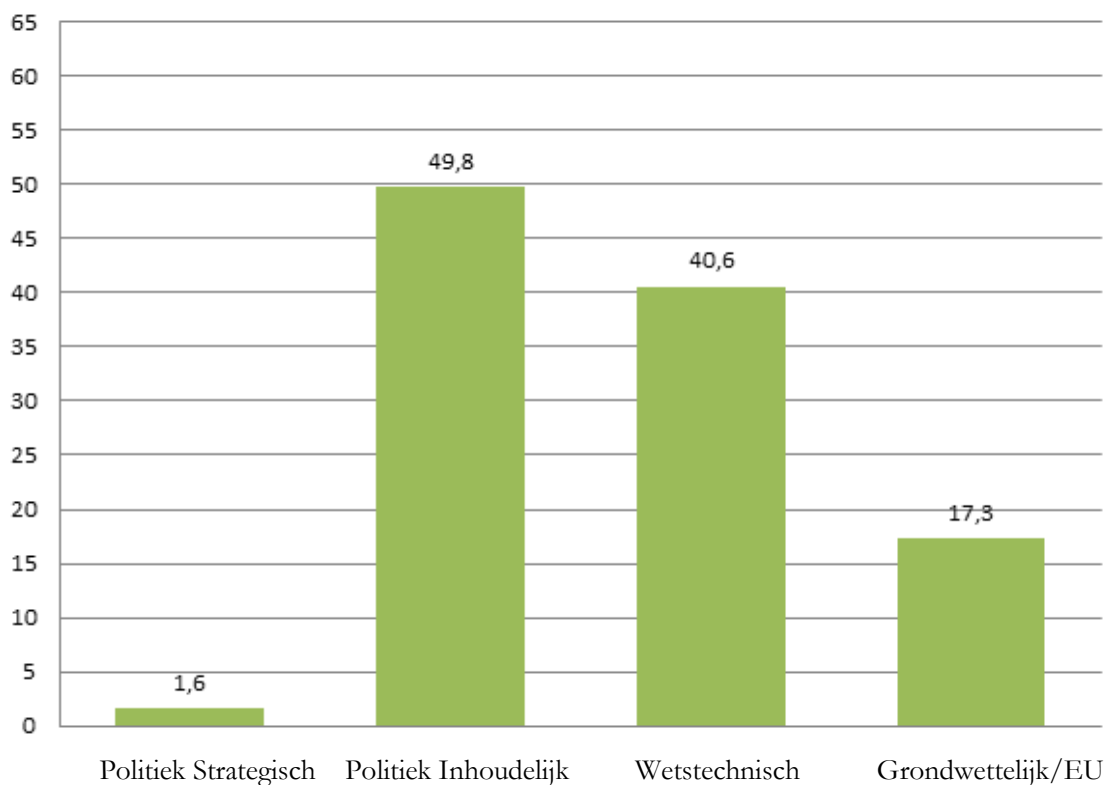
<u>Argumentatie:</u>	Politiek Strategisch	Politiek Inhoudelijk	Wetstechnisch	Grondwettelijk/EU
Significantie:	0,263	0,742	0,962	0,657
<i>P</i> hi waarde:	-0,062	0,018	- 0,003	0,025
N	326			

Zie voor de schematische weergave van de gebruikte argumentatie tijdens het stellen van de vragen aan de minister of bewindspersoon, figuur 5.9 en figuur 5.10 op de volgende pagina:

Figuur 5.9: Percentages van de argumentatie tijdens het stellen van de vragen wanneer de partij van de betreffende Senator wel een kabinetspartij was.

Figuur 5.10: Percentages van de argumentatie tijdens het stellen van de vragen wanneer de partij van de betreffende Senator geen kabinetspartij was.

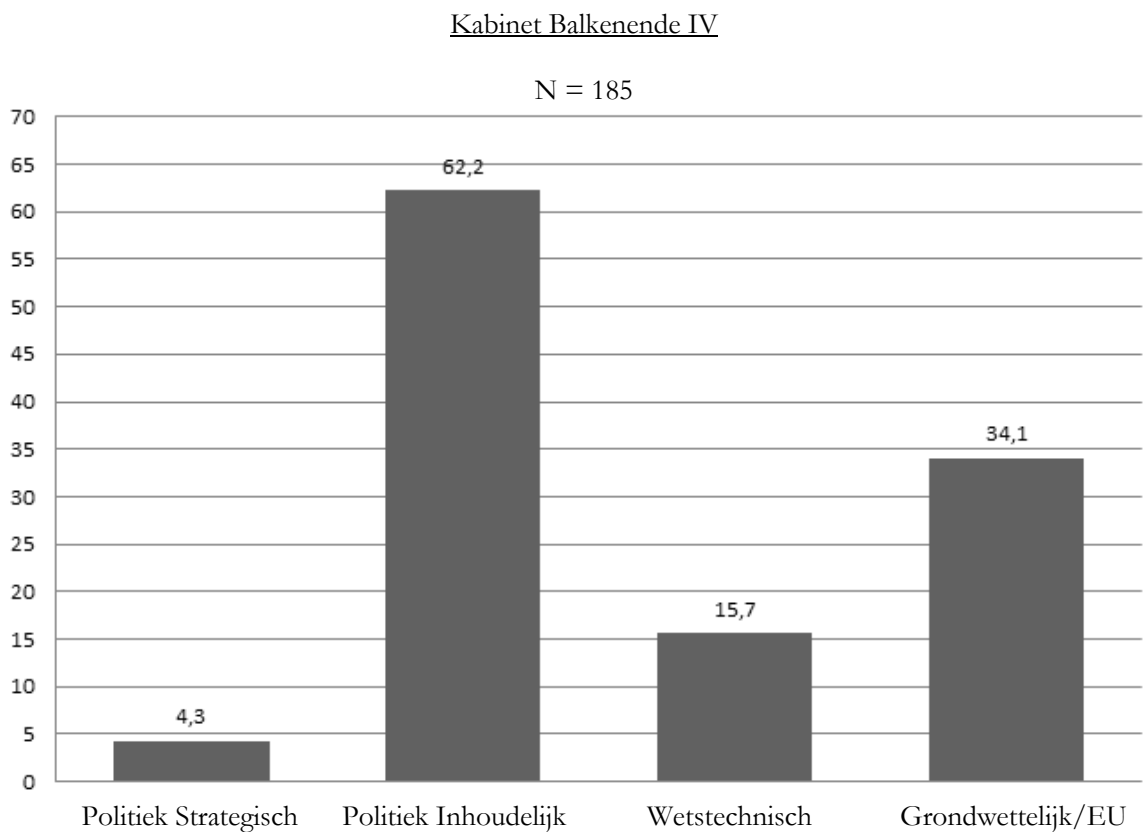
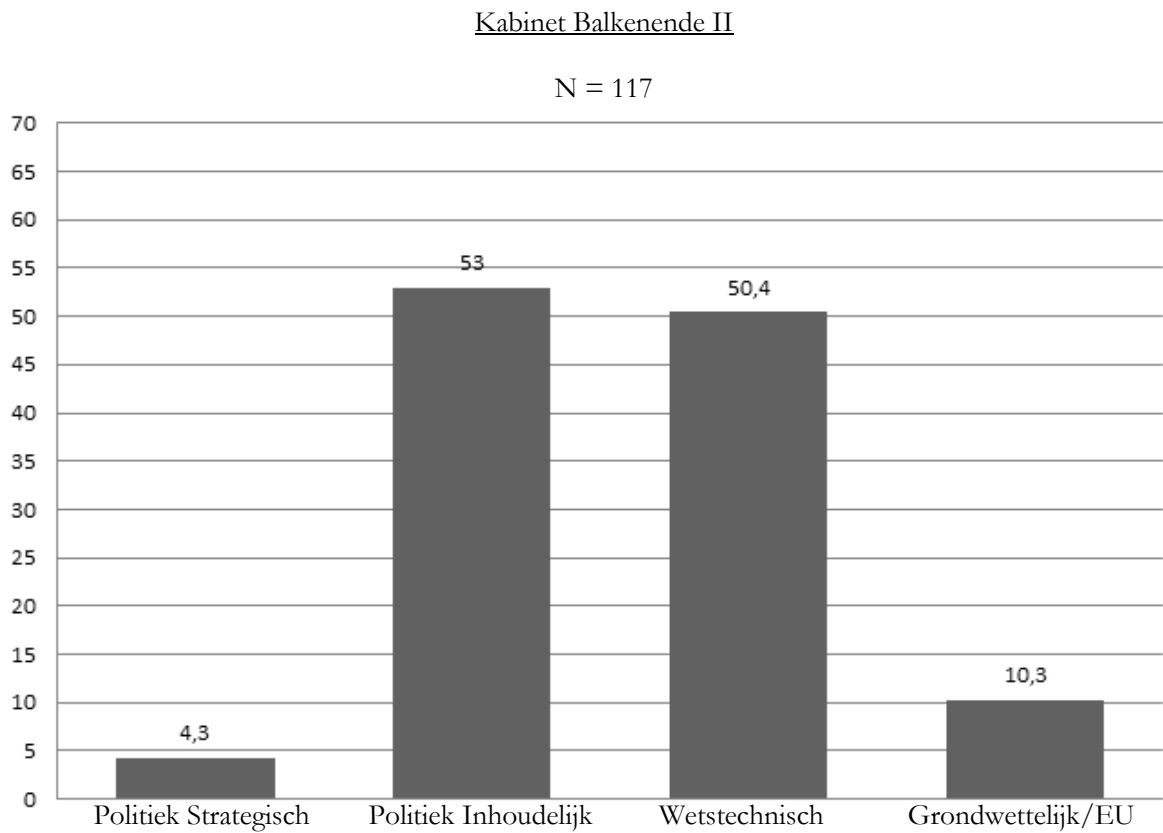
Paragraaf 5.5 – De invloed van het kabinet op de gebruikte argumentatie

In deze laatste paragraaf van dit hoofdstuk wordt ten slotte gekeken naar de invloed van het zittende kabinet op de gebruikte argumentatie.

Tijdens de debatten

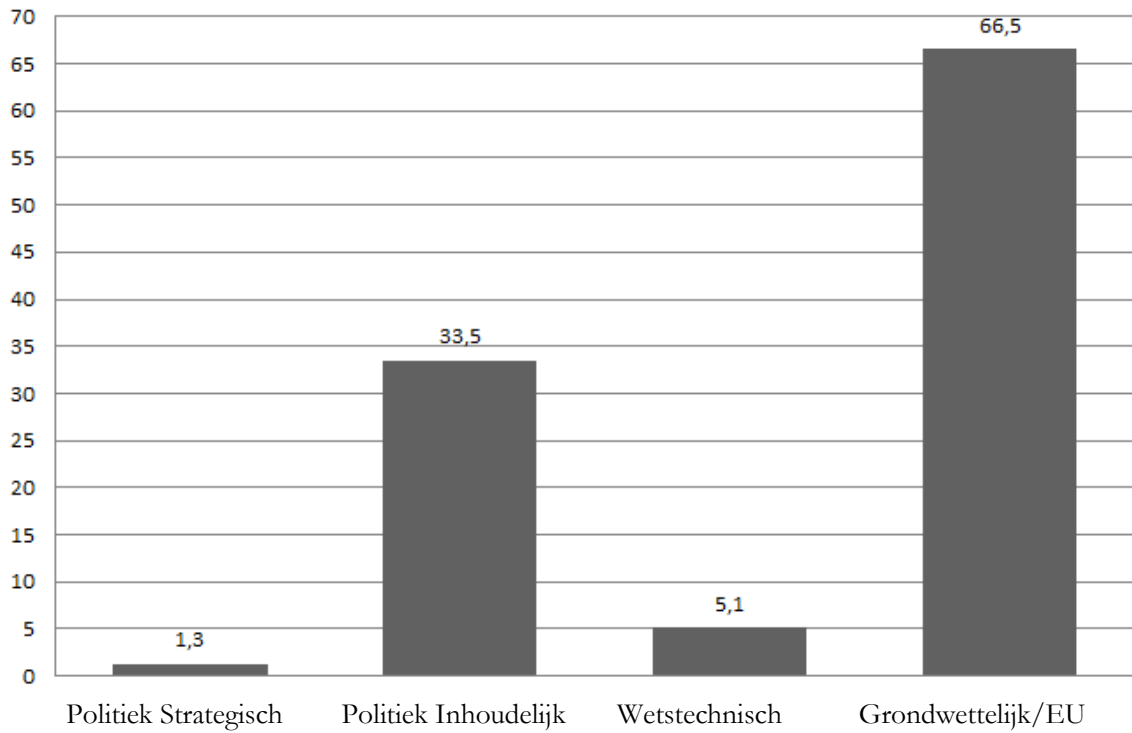
Bij deze grafieken moet niet vergeten worden dat het aantal geanalyseerde alinea's per kabinet verschilt. Dit is het gevolg van het feit dat de handelingen logischerwijs nooit even lang waren. Hierbij moet dan ook weer de kanttekening gemaakt worden dat het lastig is deze figuren nu direct te vergelijken, aangezien 1% per figuur een andere hoeveelheid alinea's kent. De aantallen alinea's dat is geanalyseerd tijdens de berekeningen per kabinet is hierom aangegeven bij de figuren.

Figuur 5.11: De percentages van de gebruikte argumentatie van de Senatoren tijdens de debatten, uitgesplitst per kabinet.

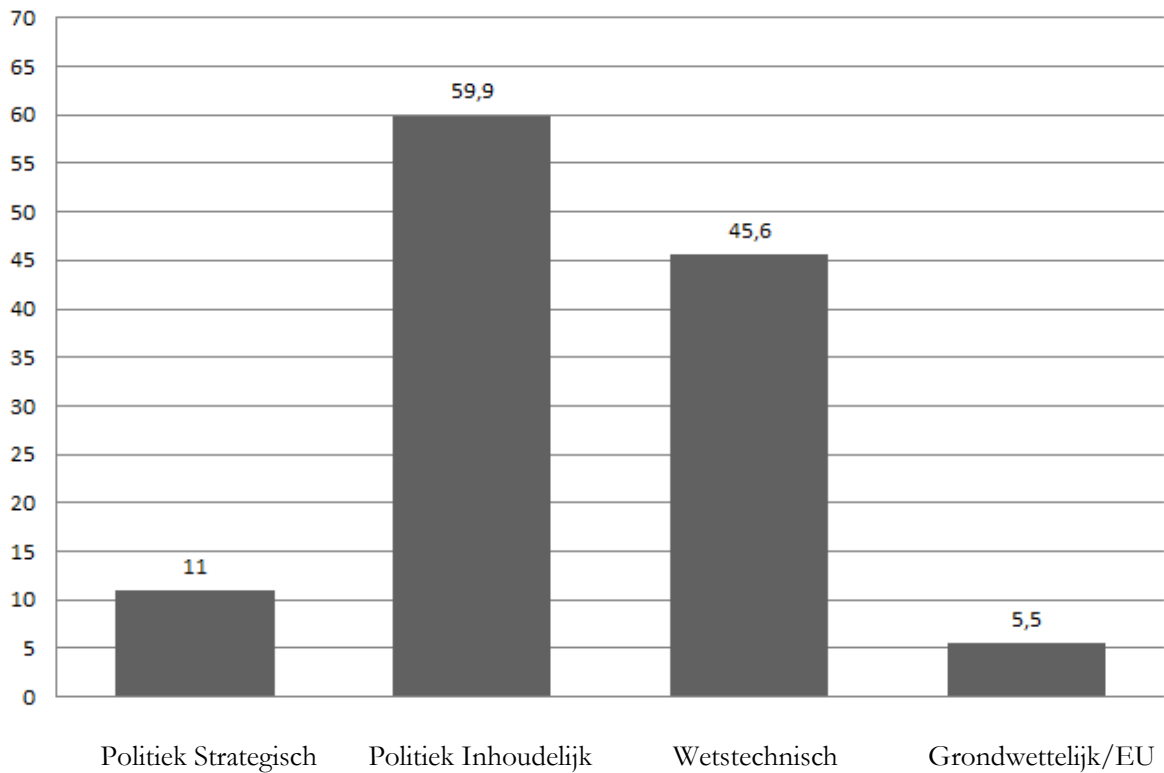
Kabinet Rutte I

N = 158

Kabinet Rutte II

N = 309

In één oogopslag is te zien dat er een redelijke verschillen bestaan tussen de gebruikte argumentatie tijdens de verschillende kabinetten. De significantieniveaus van deze resultaten in tabel 5.10 geven voor ieder van de types argumentatie een statistisch significant verband aan.

Tabel 5.11: Uitkomsten van de Chi-kwadraattoets: bestaat er een significant verband tussen het gebruik van bepaalde typen argumentatie en welk kabinet op dat moment zitting had?

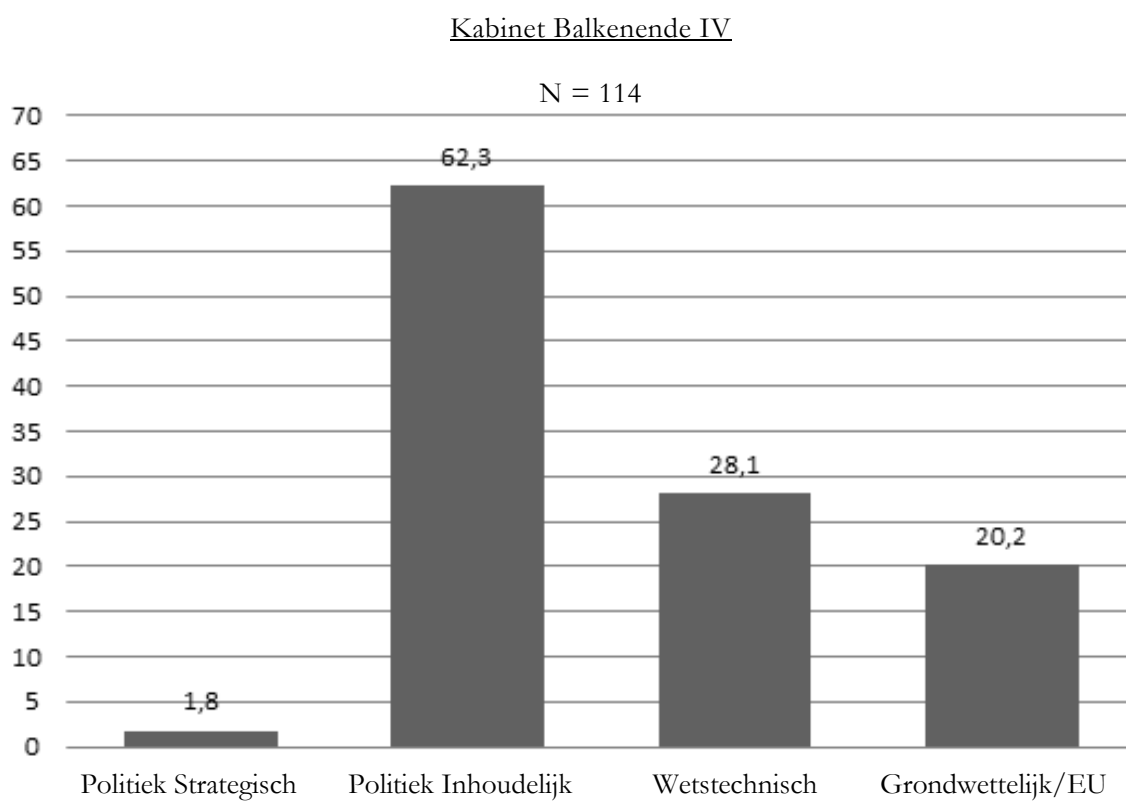
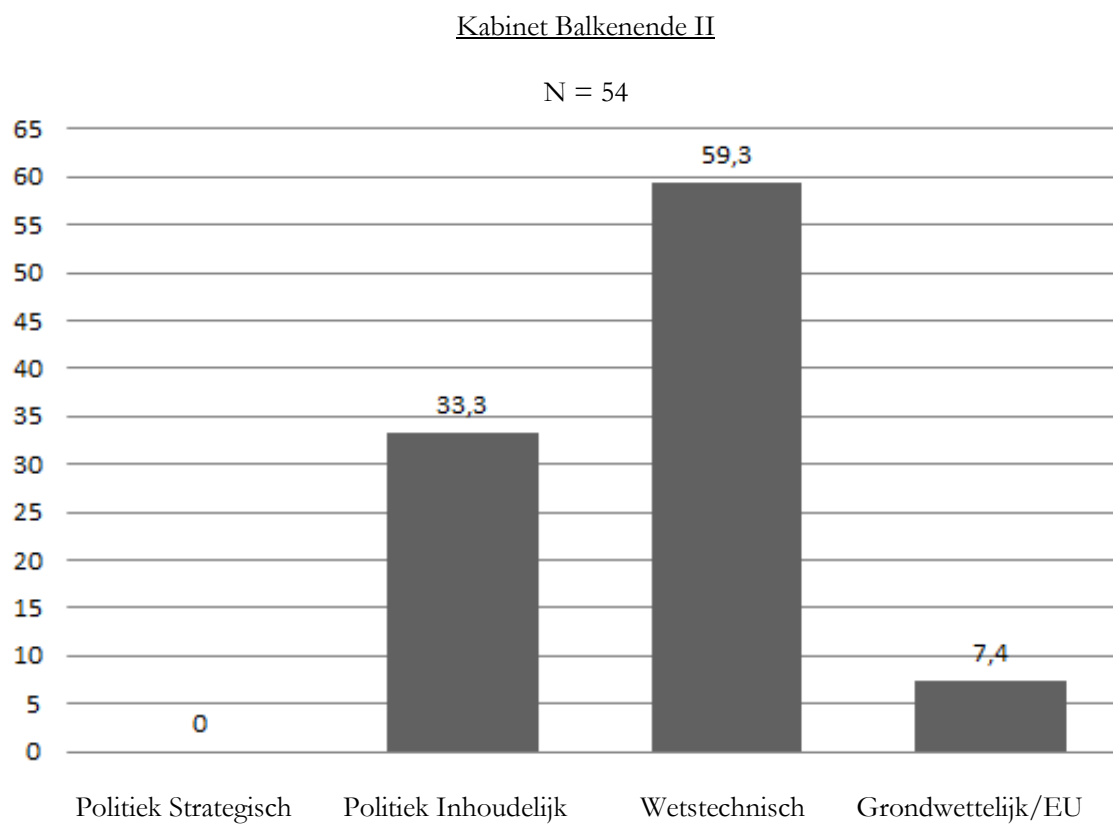
<u>Argumentatie:</u>	Politiek Strategisch	Politiek Inhoudelijk	Wetstechnisch	Grondwettelijk/EU
Significantie:	0,000	0,000	0,000	0,000
<i>Phi</i> waarde:	0,162	0,216	0,398	0,541
N	769			

De politiek strategische en politiek inhoudelijke argumentatie kennen hierbij een *Phi* waarde van 0,162 en 0,216. Hierbij zijn deze gevonden verband tussen de kabinetten die op dat moment regeerden en het gebruik van de politiek strategische en politiek inhoudelijke argumentatie, zijn dus zwakke verbanden te noemen (de Vocht, 2011: 154). Het verband tussen de kabinetten en het gebruik van de wetstechnische argumentatie kan met een *Phi* waarde van 0,398 een matig sterk verband worden genoemd. De *Phi* waarde van 0,541 voor het verband tussen de zittende kabinetten en het gebruik van de grondwettelijke/EU argumentatie zorgt ervoor dat dit verband een sterk verband mag heten (de Vocht, 2011: 154).

Tijdens de vragen aan de minister of bewindspersoon

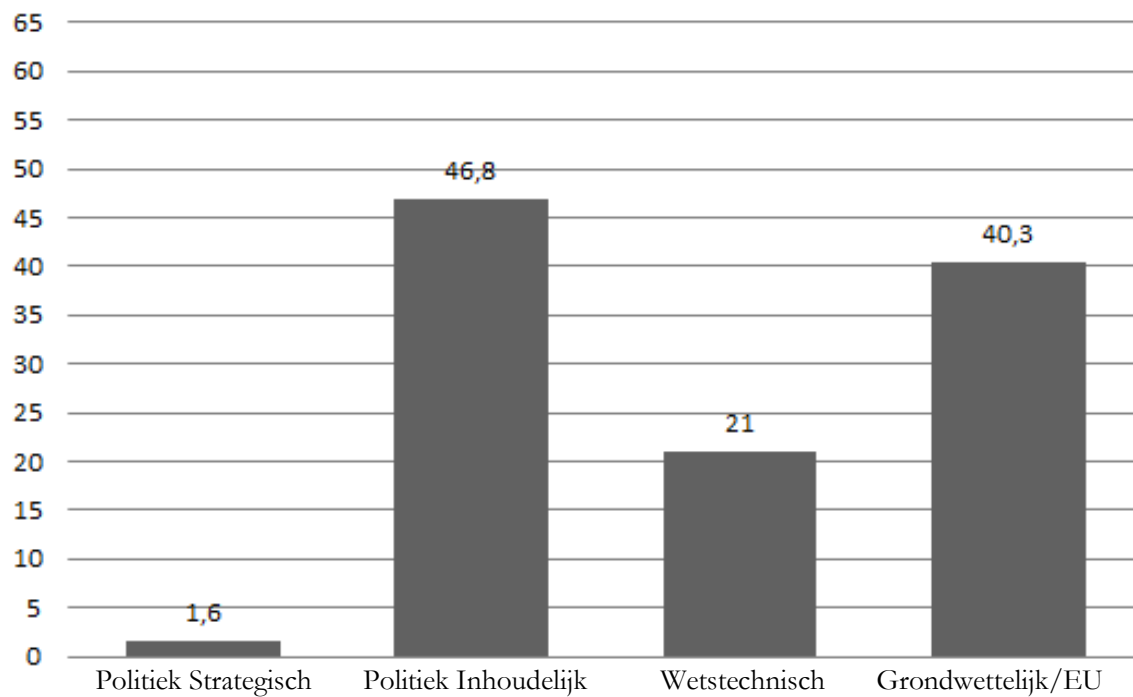
Deze drie significante verbanden kunnen ook worden gevonden in de resultaten van de Chi-kwadraattoets over de gebruikte argumentatie tijdens het stellen van de vragen aan de minister of bewindspersoon (zie tabel 5.12 op pagina 43). Een van de verklaringen voor deze significante verbanden is het feit dat nu per kabinet slechts twee wetsvoorstellen meetellen in de analyse en dat hierdoor het onderwerp van de wetsvoorstellen extra invloed heeft, én de alinea's per stuk meer invloed hebben omdat het aantal bestudeerde alinea's is afgenomen.

Figuur 5.12: De percentages van de gebruikte argumentatie van de Senatoren tijdens de vragen, uitgesplitst per kabinet.

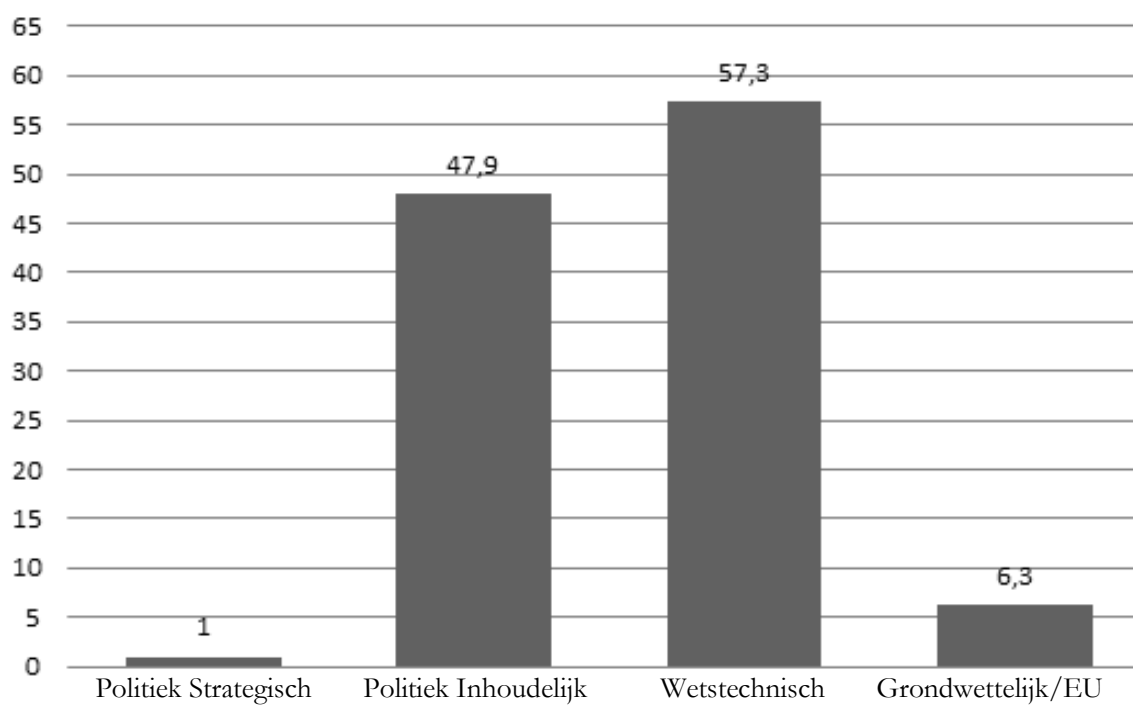
Kabinet Rutte I

N = 62

Kabinet Rutte II

N = 96

Tabel 5.12: Uitkomsten van de Chi-kwadraattoets: bestaat er een significant verband tussen het gebruik van bepaalde typen argumentatie en welk kabinet op dat moment zitting had?

<u>Argumentatie:</u>	Politiek Strategisch	Politiek Inhoudelijk	Wetstechnisch	Grondwettelijk/EU
Significantie:	0,793	0,004	0,000	0,000
<i>Phi</i> waarde:	0,056	0,202	0,333	0,326
N	326			

6. DISCUSSIE & CONCLUSIE

Voor de resultaten van dit onderzoek bestaat zowel een grote maatschappelijke als wetenschappelijke relevantie. Aan literatuur over de invloed van verschillende situaties in de Senaat bij een bicameraal systeem is zowel nationaal als internationaal een gebrek, terwijl de maatschappelijke relevantie zich de afgelopen maanden weer in de actualiteiten heeft geuit: over de werking, taakomschrijving en noodzakelijkheid van de Eerste Kamer werd de afgelopen tijd een fel debat gevoerd waarbij standpunten vóór het afschaffen van de Eerste Kamer niet geschuwd werden.

Dit onderzoek heeft de invloed van vier verschillende politieke situaties op de argumentatie van de besluitvorming binnen de Senaat onderzocht, ten tijde van vier verschillende kabinetten. Hierbij is de meeste focus gegaan naar de tegenstelling tussen een meerderheid van de kabinetspartijen in de Eerste Kamer en een minderheid hiervan, mede door de eminentie van deze invloed op de argumentatie bij de besluitvorming in de Eerste Kamer, gezien de actualiteit van dit onderwerp.

De argumentatie in de handelingen van acht wetsvoorstellen zijn gecodeerd en in kaart gebracht. Onder de belangrijkste resultaten is onder andere dat ten eerste de gestelde hoofdhypothese niet kan worden verworpen. De hypothese die was gesteld, luidde dat de situatie van een minderheid van de kabinetspartijen in de Senaat, van invloed kon zijn op het gebruik van politiek argumentatie tijdens de debatten. Dit verband is er inderdaad gevonden wat betreft de politiek inhoudelijke argumentatie. Dit is echter wel een zwak verband gebleken. Voor de andere argumentatiecategorieën kwam er geen dergelijk significant verband uit de analyse. Ook werd hierbij gezien dat er juist sprake was van procentueel meer politiek inhoudelijke argumentatie bij een meerderheid van de kabinetspartijen in de Senaat, dan bij een minderheid van deze partijen. Dit ging tegen de gestelde verwachting in dat het gebruik van de politiek inhoudelijke argumentatie zou toenemen bij een minderheidssituatie.

Ten tweede bestaat er een statistisch significant verband tussen de politieke kleur van een kabinet en alle argumentatietypes van de Senatoren tijdens de debatten. Tijdens de vragen aan de minister en bewindspersoon waren slechts twee van de argumentatietypen significant.

Voor drie van de argumentatiecategorieën tijdens de debatten bestond een significant verband met het feit of de partij van de Senator een kabinetspartij was, en de laatste onafhankelijke variabele: het “zittende kabinet” bleek een variabele te zijn waar veel statistisch significante verbanden mee werden gevonden met betrekking tot de gebruikte argumentatie tijdens zowel de debatten als de vragen aan de minister en bewindspersonen. Het is echter lastig hier verdergaande conclusies aan vast te binden, aangezien het aantal gebruikte alinea’s in deze analyses kleiner waren dan in de rest van het onderzoek.

Waar dit onderzoek verder niet op in is gegaan, is op de inhoudelijke verklaring van de gevonden verbanden. Bij de verdere interpretatie van de resultaten moet hier rekening mee worden gehouden. Verder moet men bedacht zijn op het feit dat gebruikte argumentatie niet automatisch hetzelfde is als de daadwerkelijke gevormde besluitvorming. Het feit dat er tijdens een debat meer gebruik is gemaakt van politiek inhoudelijke argumenten, wil niet direct zeggen dat de gronden waarop de uiteindelijke beslissing is gemaakt, ook meteen meer politiek inhoudelijk waren.

Hiernaast is mogelijk dat door de selectie van de wetsvoorstellen de uiteindelijke resultaten en verhoudingen wellicht enigszins verkleurd aan het licht zijn gekomen. Dit is voor verder onderzoek naar de verklaringen van de gevonden verbanden belangrijk om na te gaan. Wellicht kan ervoor gekozen worden om ook andere wetsvoorstellen te analyseren en op die manier na te gaan of deze percentages echt generaliseerbaar zijn voor de redevoeringen en argumentaties van de Eerste Kamerleden tijdens deze vier kabinetten. Ook kan worden overwogen om de wetsvoorstellen te laten coderen door meerdere personen om de betrouwbaarheid te vergroten, en om alinea’s blind te laten coderen. Dit zou kunnen worden gedaan om zo de verwachting van welke argumentatie een bepaalde partij zal gaan gebruiken, uit te sluiten. Hier was echter geen mogelijkheid voor tijdens dit gevoerde onderzoek.

Al met al kan worden gesteld dat de verschillende situaties in de Senaat en in het kabinet van invloed zijn op de gevoerde argumentatie tijdens de behandelingen in de Eerste Kamer. De significante verbanden die zijn gevonden betreffen echter niet vaak sterke tot zeer sterke verbanden. Natuurlijk geeft dit onderzoek niet weer wat er zich achter de schermen en buiten het gevoerde debat afspeelt, maar wat betreft de gevonden resultaten van dit onderzoek en voornamelijk zwakke verbanden die er zijn geconstateerd, kan

niet worden gesteld dat door een verandering van een van de geanalyseerde situaties binnen de Senaat en in de kabinetten, er kan worden gesproken van een “Ménagerie du Rutte”.

7. LITERATUURVERWIJZINGEN

- Bottom, William P., Cheryl L. Eavey, Gary J. Miller and Jennifer Nicoll Victor . (2000). The Institutional Effect on Majority Rule Instability: Bicameralism in Spatial Policy Decisions. *American Journal of Political Science*, 523-540. Vol. 44, No. 3, Jul., 2000
- Bovend' Eert, Paul, en Henk Kummeling. 2004. *Het Nederlandse Parlement*. Deventer: Kluwer.
- Braak, B. H. V. D. (1998). De Eerste Kamer: geschiedenis, samenstelling en betekenis 1815-1995 (Doctoral dissertation, Rijksuniversiteit te Leiden).
- EersteKamer.nl. "Hamerstuk" <http://www.eerstekamer.nl/begrip/hamerstuk> (geraadpleegd op 17 juni 2013).
- EersteKamer.nl. "Novelle". <http://www.eerstekamer.nl/begrip/novelle> (geraadpleegd op 17 juni 2013).
- EersteKamer.nl. "28.167 Nieuwe regeling concurrentiebeding" http://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/28167_nieuwe_regeling (geraadpleegd op 17 juni 2013).
- EersteKamer.nl. "29.031 Tijdelijke bescherming bij massale toestroom ontheemden" http://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/29031_tijdelijke_bescherming_bij (geraadpleegd op 17 juni 2013).
- EersteKamer.nl. "30.513 Wijziging van de vervroegde invrijheidstelling in een voorwaardelijke invrijheidstelling" http://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/30513_wijziging_van_de_vervroegde (geraadpleegd op 17 juni 2013).
- EersteKamer.nl. "30.362 Kansspelen via internet" http://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/30362_kansspelen_via_internet (geraadpleegd op 17 juni 2013).
- EersteKamer.nl. "32.376 Wijziging Wet personenvervoer 2000 in verband met een verordening betreffende het openbaar personenvervoer per spoor en over de weg" http://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/32376_wijziging_wet (geraadpleegd op 17 juni 2013)
- EersteKamer.nl. "32.878 Wet woonlandbeginsel in de sociale zekerheid" http://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/32878_wet_woonlandbeginsel_in_de (geraadpleegd op 17 juni 2013).
- EersteKamer.nl. "33.330 Huurverhoging op grond van een tweede categorie huishoudinkomens" http://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/33330_huurverhoging_op_grond_van (geraadpleegd op 17 juni 2013)
- EersteKamer.nl. "33.548 Incidentele suppletoire begroting winstafracht De Nederlandsche Bank (DNB) 2013" http://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/33548_incidentele_suppletoire (geraadpleegd op 17 juni 2013).
- EersteKamer.nl. "Taken en positie Eerste Kamer" http://www.eerstekamer.nl/begrip/taken_en_positie_eerste_kamer#p2 (geraadpleegd op 17 juni 2013).
- Gerring, J. (2008). Case-Selection Techniques in Case Study Research: A Menu of Qualitative and Quantitative Options. *Political Research Quarterly* 61:2 (June 2008).
- Hylarides, P. (2011). The Netherlands and its minority government. *Contemporary Review*, Spring, 2011, Vol.293(1700).

- Nagtzaam, M. 2012. *Chambre de réflexion of politiek orgaan? Het gedrag van de Eerste Kamer bij het verwerpen van wetsvoorstellen*. Universiteit Leiden.
- Nieuwsuur met Marleen Barth. 2013. 23 Maart. <http://www.uitzendinggemist.nl/afleveringen/1333472> (geraadpleegd op 17 juni 2013).
- Oog in Oog met Roger van Boxtel. 2013. 24 Maart. <http://www.uitzendinggemist.nl/afleveringen/1333689> (geraadpleegd op 17 juni 2013).
- Parlement&Politiek.nl. “Hoofdstuk 3 Grondwet (volledige tekst)”. http://www.parlement.com/id/vhnnmt7jesyx/hoofdstuk_3_Grondwet_volledige_tekst – (geraadpleegd op 17 juni 2013).
- Parlement.com. “Zeteltal Tweede en Eerste Kamer” http://www.parlement.com/id/vhnnmt7lfkz5/zeteltal_tweede_en_eersteKamer – (geraadpleegd op 17 juni 2013).
- Telegraaf.nl. 2013. “Senaat met grillen liever afschaffen” 19 april. http://www.telegraaf.nl/binnenland/21493214/Zijlstra_Grillig_senaat_afschaffen.html (geraadpleegd op 17 juni 2013).
- Vliegthart, Arjan., en Ronald van Raak. 2011. *De Eerste Kamer. De andere kant van het Binnenhof: toen, nu straks*. 1^e druk. Uitgeverij Aspekt in samenwerking met het Wetenschappelijk Bureau van de SP.
- de Vocht, Alphons. 2011. *Basishandboek SPSS 19*. Utrecht: Bijleveld Press.
- Volkskrant.nl. 2013. “Het kabinet moet deals sluiten met de Eerste Kamer” 22 maart. <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/3184/opinie/article/detail/3413226/2013/03/22/Het-kabinet-moet-deals-sluiten-met-de-Eerste-Kamer.dhtml> (geraadpleegd op 17 juni 2013).
- Wikipedia. 2013. “Nederlandse kabinetten sinds de Tweede Wereldoorlog”. 8 Maart. http://nl.wikipedia.org/wiki/Nederlandse_kabinetten_sinds_de_Tweede_Wereldoorlog – (geraadpleegd op 17 juni 2013).

APPENDIX A – LIJST MET GERAADPLEEGDE HANDELINGEN VAN DE EERSTE KAMER

Handelingen I & II 2003-2004, blz. 53-3509 t/m 53-3526 (Behandeling van het wetsvoorstel Wijziging van artikel 7.10 (arbeidsovereenkomst) van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot het concurrentiebeding (28.167)).

Handelingen I 2003-2004, blz 8-378 t/m 8-388 (Behandeling van het wetsvoorstel Wijziging van de Vreemdelingenwet 2000 ter implementatie van richtlijn nr. 2001/55/EG van de Raad van 20 juli 2001 betreffende minimumnormen voor het verlenen van tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden en maatregelen ter bevordering van een evenwicht tussen de inspanning van de lidstaten voor de opvang en het dragen van de consequentie van de opvang van deze personen (29.031)).

Handelingen I & II 2008. blz. 18-735 t/m 18-781 (Behandeling van het wetsvoorstel Wijziging van de Wet op de kansspelen houdende tijdelijke bepalingen met betrekking tot kansspelen via internet (30.362)).

Handelingen I, II & III 2007. blz. 7-235 t/m 10-350 (Behandeling van het wetsvoorstel Wijziging van het Wetboek van Strafrecht en enige andere wetten in verband met de wijziging van de vervroegde invrijheidstelling in een voorwaardelijke invrijheidstelling (30.513)).

Handelingen I 2012. blz. 26-6-7 t/m 26-6-22 (Behandeling van het wetsvoorstel Wijziging van de Wet personenvervoer 2000 in verband met verordening (EG) nr. 1370/2007 van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 23 oktober 2007 betreffende het openbaar personenvervoer per spoor en over de weg en tot intrekking van Verordening (EEG) nr. 1191/69 van de Raad en Verordening (EEG) nr. 1107/70 van de Raad (PbEU L 315) (3.2376)).

Handelingen I 2012. blz. 23-9-10 t/m 23-9-25 (Behandeling van het wetsvoorstel Wijziging van enkele socialezekerheidswetten in verband met aanpassing van de hoogte van de uitkering van het woonland (Wet woonlandbeginsel in de sociale zekerheid) (32.878)).

Handelingen I, II & III 2013. blz. 20-2-2 t/m 20-7-71 (Behandeling van

- het wetsvoorstel Wijziging van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek en de Uitvoeringswet huurprijzen woonruimte (huurverhoging op grond van inkomen) (33.129);

- het wetsvoorstel Wijziging van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek en de Uitvoeringswet huurprijzen woonruimte (huurverhoging op grond van een tweede categoriehuishoudinkomens) (33.330)).

Handelingen I & II 2013. blz. 20-6-36 t/m 20-8-81 (Behandeling van het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaat van het Ministerie van Financiën (IX) voor het jaar 2013 (Incidentele suppletoire begroting DNB winstafdracht) (33.548)).

APPENDIX B – UITGEBREIDE VERSIE VAN TABEL 4.1 MET DE OFFICIËLE TTTELS VAN DE GESELECTEERDE WETSVOORSTELLEN

Balkenende II: **Aangenomen:** Wijziging van de Vreemdelingenwet 2000 ter implementatie van richtlijn nr. 2001/55/EG van de Raad van 20 juli 2001 betreffende minimumnormen voor het verlenen van tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden en maatregelen ter bevordering van een evenwicht tussen de inspanning van de lidstaten voor de opvang en het dragen van de consequentie van de opvang van deze personen (PbEG L 212) – 29.031

Verworpen: Wijziging van titel 7.10 (arbeidsovereenkomst) van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot het concurrentiebeding – 28.167

Balkenende IV: **Aangenomen:** Wijziging van het Wetboek van Strafrecht en enige andere wetten in verband met de wijziging van de vervroegde invrijheidstelling in een voorwaardelijke invrijheidstelling – 30.513

Verworpen: Wijziging van de Wet op de kansspelen houdende tijdelijke bepalingen met betrekking tot kansspelen via internet – 30.362

Rutte I: **Aangenomen:** Voorstel van wet tot wijziging van enkele socialezekerheidswetten in verband met aanpassing van de hoogte van de uitkering aan het woonland (Wet woonlandbeginsel in de sociale zekerheid) – 32.878

Verworpen: Wijziging van de Wet personenvervoer 2000 in verband met verordening (EG) nr. 1370/2007 van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 23 oktober 2007 betreffende het openbaar personenvervoer per spoor en over de weg en tot intrekking van Verordening (EEG) nr. 1191/69 van de Raad en Verordening (EEG) nr. 1107/70 van de Raad (PbEU L 315) – 32.376

Rutte II: **Aangenomen:** Wijziging van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek en de Uitvoeringswet huurprijzen woonruimte (huurverhoging op grond van inkomen) – 33.129 & Wijziging

van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek en de Uitvoeringswet huurprijzen woonruimte (huurverhoging op grond van een tweede categorie huishoudinkomens) – 33.330

Deze voorstellen zijn gezamenlijk behandeld en daarom beiden als één wetsvoorstel geanalyseerd en gecodeerd.

Aangenomen: Wijziging van de begrotingsstaat van het Ministerie van Financiën (IX) voor het jaar 2013 (Incidentele suppletoire begroting DNB winstafdracht) – 33.548 *

* Zoals eerder gesteld, is er voor het kabinet Rutte op het moment van analyse en schrijven, geen wet afgekeurd tijdens het kabinet Rutte II. Om dit gebrek aan een afgewezen wetsvoorstel op te vullen, is er gekozen twee aangenomen wetsvoorstellen tijdens de periode van het kabinet Rutte II te analyseren.
